

ANIT

Engizisyon
mahkemesinde
bir yazar

HAFTANIN NOTLARI

İran Şahı'nın Türkiye ziyareti de turistik bir gezi olmaktan öeri gidemedi. "Ortadoğu'da kuvvet yoluyla toprak ilhakına iki ülkenin de karşı olduğu" bildirilen bildiride CEMO'dan hiç söz edilmemesi dikkatli çekti. Ziyarette basını ilgilendiren tek şey bu defa Şahbânı adı verilen Farah Diba'nın milyonluk gardrobı ve mücevherleri oldu. Olağanüstü güvenlik tedbirleri yüzünden sıkboğaz edilen Ankara ve İstanbul'lular ise taçlı diktatöre hiç de güler yüz göstermediler.

19 haziran

Bakan el koydu

■ Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'ndeki soygun düzenine, ısrarlı yayınlar üzerine, Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan nihayet müdahale etti. İlk olarak hastanede ki özel servisi kapattıran Özkan, daha sonra hastaneden istifa etmekte kararlı olan 20 genç ve ülkücü doktoru ikna ederek bu kararlarından vazgeçirdi. Üniversite ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan protokol de sona ermiş olduğundan, hastanenin istikbalini teshit etmek üzere beş kişilik bir komisyon kurulmaktadır. Özkan, ayrıca, sık sık hastaneye telefon edip acı ve ağır konuşarak başhekim Necip Danışoğlu'nun istifasını çabuklaştırmaya çalışıyor. Çünkü Cumhuriyet Senatosu'nda Danışoğlu'nu destekleyen gruba karşı Millet Meclisi'nde bir grup milletvekili Özkan'ı ziyaret ederek başhekimin istifasını sağlaması için kendisine on günlük mülhet vermiş bulunuyorlar. Hastanenin durumu bu hafta içinde belli olacaktı.

Tutuklandılar

■ Yunanistan'da askeri hükümet eski Dışişleri bakanlarından Averof ile 36 eski milletvekilini, rejim aleyhine çağıştıkları gerekçesiyle tutukladı ve bazılarını kamplara sürdü. Ayrıca 300-500 avukatın da tutuklandığı açıklandı. Bütün bunlara rağmen faşist diktatör General Patakos hâlâ «biz diktatör değiliz» diyebilmektedir.

20 haziran

Küçükömer'e baskı

■ İktisat Fakültesi Öğretim üyelerinden Doç. Dr. İdris Küçükömer'in profesörlüğe yükselmesi yolunda fakülte profesörler kurulunca alınan karar İstanbul Üniversitesi Senatosu tarafından reddedildi. Kararı sadece «şekil» bakımından incelemesi gereken Senato, İdris Küçükömer'in gazetelerde yayınlanmış makalelerini bazı kısımları çıkarak profesörler kuruluna sunmuş olmasını «bilimsel dürüstlüğü» ihlâl saydı ve profesörlük kararını onaylamadı. Oysa çıkarılan kısımlar, yazıların bütünlüğü ve bilimsel yönü ile ilgisiz, günün aktüalitesine değinen kısımlardı. Senato'nun profesörlük kararını onaylamamasının asıl nedeni, Küçükömer'in TİP üyesi olması idi. Karar üniversitede sert tepki yarattı ve İktisat Fakültesi öğrencileri yayınladıkları bir bildiride «Küçükömer'in ilmi gücü bizce bilinmektedir» diyerek Senato'yu protesto ettiler. Küçükömer, Senato kararının iptali için Danıştay'a başvuracaktır.

FKF'ye baskın

■ DTCF Fikir Kulübü üyeleri okuldan altışar ay uzaklaştırıldıktan sonra Eruzurum'da da İktisat Fakültesi Fikir Kulübü odası basılarak zorla yöneticilerin elinden alındı. FKF Genel Merkezi bir bildiriyi yayımlayarak olayı protesto etti ve bütün baskılara karşı direneceklerini açıkladı.

21 haziran

Olağanüstü yetki

■ İkinci beş yıllık kalkınma planının uygulanmasında hükümete olağanüstü yetki veren tasarı Millet Meclis Bütçe ve Plan Komisyonu'nda kabul edildi. Bu arada bazı sektörlerin geliştirilmesi için bütçeden ve güvenlik fonlarından ödünç verilmesi de komisyonda görüşüldü. Tasarı CHP ve TIP sözcüleri tarafından şiddetle tenkit edildi. Sadun Aren, tasarı, özel sektörün devlet hazinesinden zengin etmek amacı güttüğünü söyledi. Türk Devrim Ocakları'nın düzenlediği seminerde de Prof. Tunaya, hükümete verilen olağanüstü yetkilerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi gerektiğini ileri sürdü. Diğer profesör ve doçentler de olağanüstü yetkilerin Anayasa'ya aykırı olduğunu belirttiler. AP grubu bu gidişle Anayasa'yı çiğnemekte düşük DP grupundan da ileri gideceğe benzemektedir. Sonunun ise neye benzeyeceğini zaman gösterecektir.

Planda açık

■ Türk Devrim Ocakları'nın plan seminerinde Prof. Besim Üstünel, planın finansman açığının 20 Milyar Lira'yı bulduğunu açıkladı. Açığın 8.4 Milyar'ı vergi şıgırmelerinden, 4 Milyar'ı özel sektör tasarruflarından gösterilen şıgırmelerinden, 2.5 Milyar'ı iktisadi devlet teşekkülleri gelirlerindeki şıgırmelerden, 7.1 Milyar'ı ise hükümetin kendi gösterdiği açıklardan ileri geliyor.

22 haziran

Clay'a mükâfat!

■ Dünya ağır sıklet boks şampiyonu Muhammed Ali Clay, Amerikan Ordusu'nda görev almayı kabul etmediği için Houston İstinaf Mahkemesi'nde beş yıl ağır hapis ve 10 Bin Dolar para cezasına mahkûm edildi. Tamamen beyazlardan kurulu bir jüri tarafından mahkûm edilen Clay, böylece, Amerika'ya dünya şampiyonluğu kazandırmasının mükâfatını (!) görmüş olmaktadır. Kararın tefhiminden önce Savcı Susman, Clay'ın 1964'te siyah müslümanlar mezhebine girdiğini ve dertlerinin o zaman başladığını belirtti ve «Clay gibi genç bir sporunun böyle dini ve siyasi fikirlerle saplanmasının

CLAY

trajik bir şey olduğunu» söyleyerek mahkûmiyetin asıl sebebinin ortaya koydu. Clay de cezanın tam tahmin ettiği gibi çıktığını belirterek «Siyah adamın beyazlar mahkemesinde adalet bulamayacağını» söyledi.

Koç'un seferberliği

■ İzmir Rotary Kulübü'nün yemeginde konuşan Vehbi Koç, zengin çocuklarının öğrenim hayatında başarılı olamadıklarını, fakir çocuklara okuma imkânı sağlamak üzere varlıklı vatandaşların eğitim seferberliğine girişmeleri gerektiğini söyleyerek özel sektörü eğitim vakfına katkıda bulunmaya çağırdı. Oysa bu özel sektör eğitim seferberliğinin arkasında hangi oyunun olduğunu Koç'un kendisi açıklamıştı. Hem vakfa para vermek suretiyle özel sektör vergiye esas olacak matrahı düşürebilecek, hem yarın seferber görünecek, hem de özel sektöre bağlı gençler yetiştirmesini sağlayacaktır. Bu bir eğitim seferberliği değil, bir çıkar seferberliğidir.

Dünyanın en uzun işçi yürüyüşü!..

Ankara'da CHP belediyesine karşı temizlik işçilerinin girdikleri grev hükümet kararıyla durdurulurken Manisa'da da AP Belediyesi'nin 37 günden beri sürüp giden greve rağmen haklarını vermemesi üzerine 90 temizlik işçisi dünyanın en uzun işçi yürüyüşüne çıktılar. Ulaştırma Kurulu'nun kararına rağmen işçilerin 75-100 Kuruşluk zam taleplerini kabul etmeyen AP'li Belediye Başkanı'nın tutumunu protesto için Anadolu bozkırlarında adım adım ilerleyen 90 işçi yollarında götürdükleri 274 ve 275 sayılı

kayınları Ankara'da Meclis'in kapısına bırakacaklar ve bu kayınların objektif olarak uygulanmasını isteyeceklerdir. Belediye Başkanı'nın işçi düşmanlığı yüzünden işçiler haklarını alamazken Manisa halkı da yaz sıcaklarında pishikten nefes alamaz hale gelmiştir. Muhtarlar esnaftan para toplamakta ve sokaklar vatandaşlara zorla temizlettirmektedir. Bulasıcı hastalık tehlikesi de belirmiştir. Genel İş Sendikası Manisa Şubesi Başkanı, belediye başkanının her güttükleri yerde işçi düşmanını ilan etmektedir.

Zorbalık

■ DİSK'in gelişmesi karşısında tam bir panik içinde bulunan Türk-İşçiler şimdi de zorbalık hareketlerine girişiyorlar. DİSK üyesi Maden-İş'in Eskişehir Şubesi Kongresi Türk-İş Bölge Temsilciliği'nin tertibiyle basıldı, dövizler yırtıldı ve delegelerin kongre salonuna girmeleri önendi. Türk-İşçiler, ayrıca, Maden İş yöneticilerinden Cavit Sarman, İsmet Ercan, Erol Tuncay ve Özgür Sınar'a da tıbbi tedavi bulund. Hükümet kuvvetlerinin de bu zorbalık karşısında kayıtsız kalmaları üzerine Maden İş Genel Yürütme Kurulu bir bildiri yayımlayarak olayın Türk İş'in işçi sınıfına ihanetinin yeni bir örneği olduğunu belirtti ve ayrıca hükümete protesto telgrafı göndererek zabitanın tutumunu protesto etti.

Tonguç Baba anıldı

■ Köy enstitülerinin kurucusu Hakkı Tonguç, ölümünün yedinci yıldönümü dolayısıyla törenlerle anıldı. Türkiye Öğretmenler Sendikası ve Türkiye Öğretmen Dernekleri Federasyonu yöneticileri Tonguç'un mezarını ziyaret ederek birer çelenk koydular. Kara Kuvvetler ne yaparlarsa yapsınlar, Türk halkının uyanık çocukları devrime kendilerini adanmış insanları unutmayacaklardır.

Zirvede buluşma

■ Ortadoğu buhranı ile ilgili Birleşmiş Milletler görüşmelerine katılmak üzere New York'a giden Sovyet Başbakanı Kosigin, Amerika'nın işteği üzerine Başkan Johnson ile New Jersey'in Glassboro kasabasında buluşarak 5 saat 15 dakika görüştü. Altı yıldan beri ilk defa yapılan Sovyet - Amerikan zirve toplantısında Ortadoğu ve Vietnam meseleleri görüşüldü. Ortadoğu'da İsrail'in zafer kazanmış olmasına rağmen olayların Sovyetler'den yana gelişmesi üzerine Amerika'nın böyle bir görüşmeyi arzuladığı anlaşıyor. Zirve görüşmelerinde Amerika'nın Vietnam'da, Sovyetler'in de Ortadoğu'daki ağırlıklarına dayanarak yeni bir "status quo" meydana getirme pazarlığı yaptıkları tahmin ediliyor.

ANT'nin sorgusu

■ Yaşar Kemal'in ANT'nin 20. sayısında yayınlanan «Vatan İhaneti Katmerleşiyor» başlıklı yazısından dolayı Yaşar Kemal ile yazı işleri müdürümüz Doğan Özgüden Cumhuriyet Savcılığında ifade verdiler. Yaşar Kemal ve Doğan Özgüden'in zhalı kanuna itaatsizliğe ve cemiyetin muhtelif sınıflarını utandıran emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik ettikleri ileri sürülüyor.

Amerika'yı protesto

■ TMTF ile Teknik Üniversite ve Teknik Okullar öğrenci birliklerinin düzenlediği "Amerika'yı Protesto Mitingi"nde binlerce genç "Türkiye tam istiklâline kavuşuncaya kadar emperyalizme karşı savaşmak" için and içtiler. Hürriyet Meydanı'nda başlayıp Taksim Meydanı'na kadar devam eden yürüyüş sırasında Dolmabahçe açıklarında demirlemiş bulunan 8. Filo'ya bağlı uçak gemisine karşı Amerikan aleyhtarı gösteriler yapıldı. Miting sırasında Amerikan uçak gemisinin mürettebatı karaya çıkamadı. Mitingte gençler, dokunulmazlığı komisyonda kaldırılan Çetin Altan'a da büyük tezahürat yaptılar.

DİSK'in mitingi

■ İşçi alayhine çıkartılan yeni İş Kanunu'nun protesto etmek üzere Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Ankara'da, Tandoğan Meydanı'nda bir miting düzenledi. Mitingte DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler ve TIP Milletvekili Rıza Kuas İş Kanunu'nu tenkit ettiler ve kanunun böyle çıkmasına yardımcı olan Türk İş'i suçladılar. Çetin Altan da mitingte konuşarak işçilerin kendi sorunlarını çözümlenebilmek için ülkenin yönetimine ağırlıklarını koymaları gerektiğini söyledi.

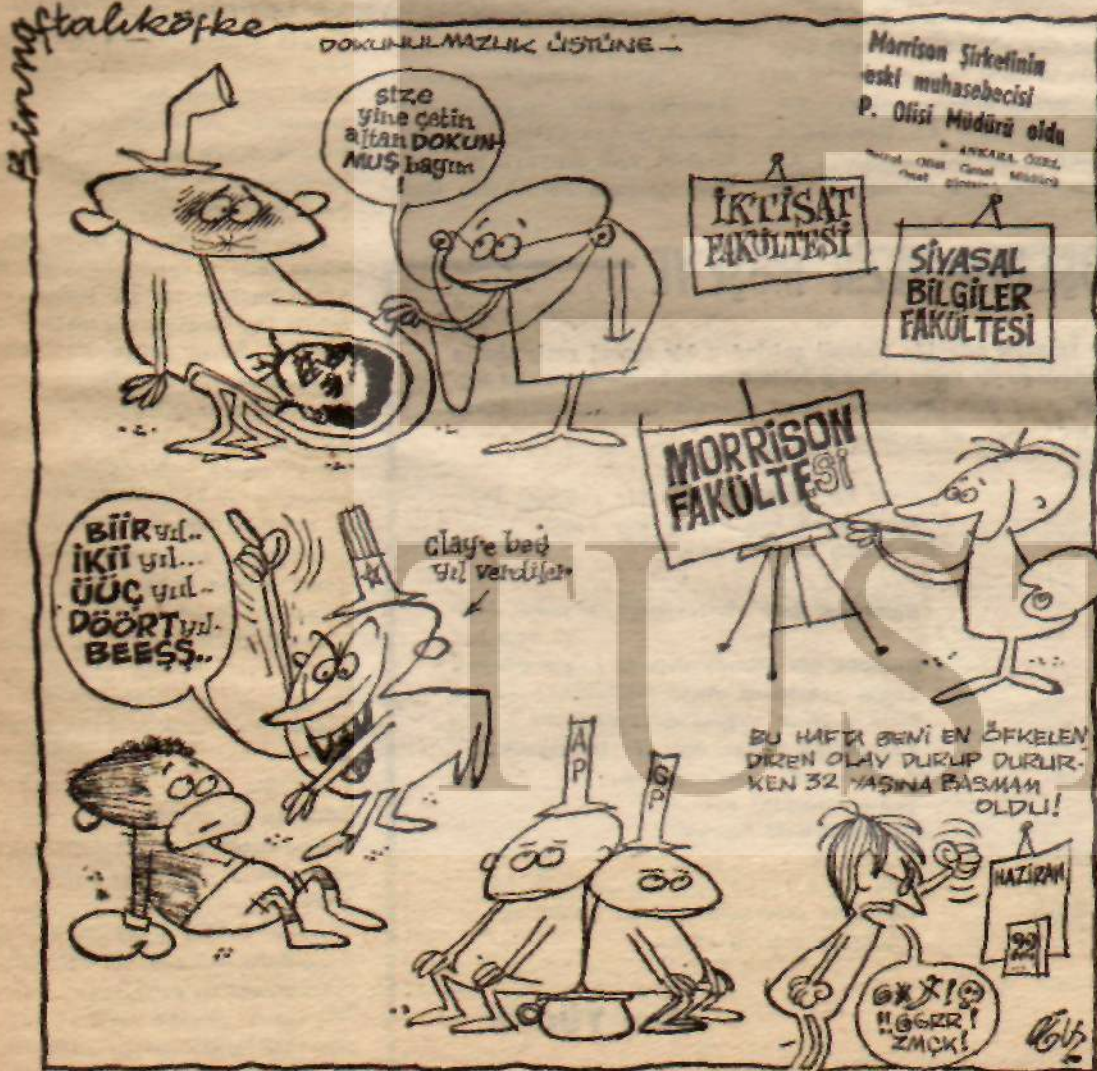
DOĞAN ÖZGÜDEN

HALKIN YAZARINA HALK DÜŞMANLARI DOKUNAMAZ!

BUNDAN iki ay kadar önce Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması alt komisyonda üç AP milletvekili tarafından karara bağlandığı zaman AP yönetici kadrosunun bugün tam mânâsıyla bir kanunsuzlar ve zorbalar kadrosu haline geldiğini belirterek "Bu terör ergeç sizi kahredecektir!" demiştim. Bu yazım üzerine Cumhuriyet Savcılığı Tedbirler Kanunu'nu çiğnediğimiz iddiasıyla hakkımızda soruşturma açmıştı. Geçen hafta Çetin Altan'ın tıpkı bir engizisyon mahkemesindeki gibi yirmi saat fâsılasız sorguya çekilmesi ve anayasanın teminatına, parlamento geleneğine rağmen dokunulmazlığının kaldırılması iki ay önce verdiğim bu hükmün aşırı değil, yetersiz dahi kaldığını göstermektedir. Bugün "kanunsuzlar ve zorbalar" kadrosu sadece AP yöneticilerinden ibaret değildir... Bu kadroya Pakisüt ve Kırcı gibi terör fetvacılarıyla Güven Partisi yöneticileri de dahil olmuşlardır. Çetin Altan hakkında verilen karar demokrasimizin adına bir utanç belgesidir. Bu kararın sonuçları, herhalde Çetin Altan ile onun görüşlerini paylaşan Türk sosyalistleri için değil, düşünceleri zorbalıklı boğmak isteyen egemen sınıflar ve onların parlamentodaki temsilcileri için temizlenmesi imkânsız bir yüz karası olacaktır.

NE yapmıştır Çetin Altan? Sosyalist bir milletvekili olarak Meclis'te söylediklerini gazetede de yazmıştır. Çetin Altan, dokunulmazlığının kaldırılmasına sebep olan bütün yazılarında Türkiye'nin bağımsızlığına, Türk halkının özgürlük ve refahına inza atmıştır. Kaldı ki, Çetin Altan, bu yazdıklarını daha önce de söylediği içindir ki İstanbul'da 50 Bin sosyalist seçmenin oyunu alarak parlamentoya girmiş, bu görüşleri milli iradeye tasdik ettirmiştir. Halka mal olan bu görüşlerinden dolayı Çetin Altan'dan hesap sormak kimsenin haddi değildir. Gel gör ki, komisyon, Çetin Altan'ın, suçsuzluğu mahkeme kararıyla sabit olmuş yazılarından bile sorumlu tutulmasına ve dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verecek kadar adalet biçimlerinden uzaklaşmış ve tam bir hukuk cinayetine sürüklenmiştir. Öte tarafta AP'lerin yitkizartıcı suçlarla dolu dosyaları hasıraltı edilerek devre sonuna bırakılmıştır. Yani, rüşvetçiler, sahteciler, zimmetçiler saçı bitmemiş yetimin nafakasından her ay binlerce lira sebeplenerek milletvekili diye çalın satarken, sosyalist seçmenlerinin görüşlerini dile getirdiği için Çetin Altan yasama görevinden alınacak, hattâ belki de zindana sokulacaktır...

OLMAZ böyle şey! Çetin Altan bir halk yazarıdır. Onun halk çocuklarıyla, işçisiyle, köylüsüyle, arkasız memuruyla, küçük esnafıyla, üniversiteliyle, Türkiye'nin basın tarihinde görülmemiş bir şekilde nasıl fikri bağlantı kurmuş olduğuna Akşam'da ve Ant'taki üç yıllık ortak çalışmamızda yakından tanık oldum. Halkın ona nasıl inandığını ve onu nasıl bağrına bastığını bizat gördüm. Bu hafta yayınlanacak olan "Onlar Uyanırken" isimli kitabında yer verdiği okuyucu mektupları bu yazar - halk bağlantısının inkâr kabul etmez delilleridir. Komisyon kararı ne olursa olsun, ırgatından, marangozundan, çöpeçüsünden, garsonundan, boyacısından, üniversitelisinden, işportacısından, gişe memurundan gelen onbinlerce mektubun her biri Çetin Altan için temyizi kabül olmayan birer beraat ilâmidir. Çünkü en büyük, en kesin hükmü Çetin Altan için halk vermiştir: Halkın yazarına halk düşmanları dokunamayacaklardır!..

EMİN PAKSÜT - COŞKUN KIRCA
(Adaletsizliğe yol gösterdiler)

KEMAL BAĞCIOĞLU
(Ahmet Hamdi Sancar II)

ÇETİN ALTAN
(Bir sosyalist yazar için
bu karar Türk
sosyalizminin şerefli bir
sayfası olacaktır)

Engizisyon Mahkemesinde bir yazar

MİLLET Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanı Kemal Bağcıoğlu, göz kapaklarına kurşun gibi çöken uykuya yenilmek üzere... "İçel Milletvekili Celdi Kılıç..." Bir süre bekleyip tekrarlıyor "İçel Milletvekili, AP Milletvekili Celdi Kılıç..."

Toplantının yapıldığı salonun hemen bitişindeki, Bakanlık odasında rahat koltuklara gömülmüş Kılıç, uykusu arasında Başkana ses veriyor:

— "Kabul..."

Sonra, sırada bekleyen öteki dosyalar oylamıyor... CHP'li Orhan Birgit "Böyle olmaz. Herkes uyukluyor. Uyuklayan milletvekili salim karar veremez" (uyuyan bir AP milletvekilini işaret edip), "bakın işte arkadaş mis gibi uyuyor..." diyor.

Göz kapaklarını güçlükle aralayan Milletvekili doğrulmaya çalışırken "Ben uyumuyorum, gözlerimi kapayıp dinliyorum" diyor. Kimse onun içinden gülmek bile gelmiyor.

■ Çetin Altan'a
41 inci yaş günü
armağanı.

21 Haziran 1967 Cuma günü saatler 05.33'ü gösterirken, Başkan Kemal Bağcıoğlu çalışmaların sona erdiğini açıklıyor... Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonu Çetin Altan'a 41 inci yaş günü armağanını vermiştir artık:

"Dokunulmazlığın kaldırılması ve Genel Kurul kabul ettiği takdirde Çetin Altan'ın Akşam Gazetesi'nde yayınlanan beş yazısından dolayı toplam 45 yıl hapis cezası ile mahkemeye sevk..."

Herşey 19 Haziran Pazartesi günü Anadolu Ajansı bülteninde yayımlanan, üç numaralı haberle başlamıştı... Haberin başlığında şöyle deniliyordu:

— "Anayasa ve Adalet Komis-

yonunda, dokunulmazlık dosyalarının görüşülmesine başlandı..."

Aslında başlangıç çok gerilerdeydi. Karma Komisyon, ilk elde 87 dosyadan 10'unu rafa kaldırmış, kalan 67 dosyayı ise taramura başlamıştı... Dönem sonuna bırakılan 67 dosyanın arasında zimmet, sahtecilik, döviz kaçakçılığı iddiaları vardı... Fakat, kala kalsı Ali Karahan'ın, Muzaffer Karan'ın ve Çetin Altan'ın dosyaları kalmıştı... Üç

milletvekilinin savunmalarını hazırlayabilmeleri için oturum Perşembe günü saat 10'a ertelenmişti...

Perşembe günü saatler 10'u gösterirken, Karma Komisyon çalışmalarına başlamıştı... Önce YTP'li Ali Karahan'ın, ardından CHP'li Muzaffer Karan'ın dosyaları görüşülüp karara bağlanmış ve sıra Çetin Altan hakkındaki yedi dosyaya gelmişti... Yedi dosyada da Akşam Gaze-

tesi'nde yayınlanan yazılarından dolayı Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması isteniyordu. Oysa, Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ilk kez, Millet Meclisi komisyonlarında basın suçundan dolayı bir milletvekili yargılanıyordu... Yargılanıyordu, çünkü Çetin Altan'ın "açıklanam" sözü, her seferinde Karma Komisyon başkanı Bağcıoğlu tarafından "Savunmanız" şeklinde düzeltiliyordu. Ve Cumhuriyetin kurulduğu günden bu yana, görüştüğü 125 basın suçu için Millet Meclisi hep red kararı almıştı...

■ Sanki Çetin Altan kelepçe takılıp götürülecekti.

Saatler yürüdükçe komisyon çalışmalarını hızlandırma çabaları yoğunlaşıyordu... Sanki, komisyon dokunulmazlığı kaldırma kararı alındığında, kapının önünde bekleyen jandarmalar, Çetin Altan'ın bileklerine kelepçeyi takıp götürüleceklerdi... CHP'den kopup, Amerika'ya ve eski demokralara dayanarak iktidara gelme hayaline kapılmış Güven Partisi'nin iki harika çocuğu Coşkun Kırca ile Emin Paksüt, komisyonun AP'li üyelerini çok gerilerde bırakmışlardı...

Anayasa, hangi hallerde Milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılacağını bir bir tesbit etmişti... Ve komisyon mahkeme değildi... İsnad edilen fiilin suç olup olmadığını araştırmak, yargı organının işiydi... Böylece Türkiye'de bir kez daha yasa ile yargı birbirlerinin işine karışıyor ve kuvvetlerin ayrıldığı prensibi ihlâl ediliyordu...

Komisyon görüşmeleri uzadığında, koridorlarda da ilginç konuşmalar oluyordu. Turan Bilgin, Ali İhsan Göğüş ile Orhan Birgit'e "Bu komedi de... Bu adamlara lâf geçirilmez" diyor, sonra içeride kalkıp şöyle diyor:

— "Şimdi size koridorda düzenlenen bir tertibi anlatacağım. Sakın Birgit'e ve Göğüş'e kaarmayın ve vicdanınızı emrettiği gibi yapın..."

Artık bütün değer yargı ve kıstasları önemini kaybetmişti. Oysa, sırada daha Millet Meclisi Genel Kurulu vardı. Sonra, Anayasa Mahkemesi, Çetin Altan'ın müracaatı üzerine konuya

ŞAİR MOŞE'DEN VEZİR MOŞE'YE

Yıllar önce Moşe - Leyb Hapern adlı bir Yahudi şairinden bir masal çevirmiştim Türkçe'ye. Dört gün içinde Ortadoğu'yu kana bulayıp fetihdiveren İsrail Savunma Bakanı Moşe Dayan'la dayandığı Amerikan Sultanına ithaf etmenin tam zamanı. Şiirin adı «DÜNYALAR BİZİM OLBU». Aşağıda şöyle:

Fethedilsin dünya, dedi sultan!
Fethedilecek dünya, dedi!
Top gibi patladı haber,
Dünya birbirine girdi,
Analar iki-göz-iki-çesme,
Oğullar per-perişan,
Kodunsa bul zenginleri!
Ama tarlada yatan pulluk,
Çekiç altındaki örs,
Ve dağlardaki fareler
Hep güldüler büyük altından.

Alınmasın güldü dünya,
Asıl gümbürü ondan sonra koptu:
Sokabilirsen sok dünyayı saraydan içeri:
Ne bilirsen küçük tutmuşlar ölçüyü
Kapıları yaparken mimarlar,
Ama tarlada yatan pulluk,
Çekiç altındaki örs,
Ve dağlardaki fareler

Öyle bir güldüler, öyle bir güldüler ki,
Sarsıntıdan hop oturup hop kalktı
Sultanın başında tacı.

Sultanım, dedi vezir vüzer, nâpalun dünya hali bu!
Şimdilik göz altında, dışarda kalsın dünya!
Lâkin yataklara düştü sultan...
Hele yağmur yağmaya görsün,
Paslanacak dünya diye ter ter tepmir!
Ama tarlada yatan pulluk,
Çekiç altındaki örs,
Ve dağlardaki fareler

Öyle bir güldüler, öyle bir güldüler ki,
Gördükçe dünyanın dışarda kaldığını,
Dünyalar onların oldu...

Can YÜCEL

ele alıp son sözünü söylememişti...

Yasama görevi ile alakası olmayan sahtekârlık, döviz kaçakçılığı gibi suçların dosyaları üzerinde durulmazken, yasama görevi ile çok yakından ilgili bir

Millet Meclisi Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanı Kemal Bağcıoğlu'nun Çetin Altan'a komisyonadaki yargılamaya (!) sırasında söylediği şu cümle, hergeyi ve niyeti çiril çıplak ortaya koymuştu:

—“ Sabah vakti başka işler de yapılar...”

Kemal Bağcıoğlu, aslında ar-tını bir takım bilinmeyen kuvvetlere dayamış, sabah vakti idamlar olduğunu söylemek istiyordu...

Çetin Altan ise şu cevabı veriyordu:

—“ Ne dersiniz deyin, bana vız gelir...”

Ve ekliyordu Çetin Altan,

—“ Bu bir savunma değildir, olamaz da... Çünkü burası mahkeme değildir. Bu davranış, iktidarın muhalefeti denetleme yolunu seçtiğini göstermektedir.

Ben yazdığım yazıların altına hayatımın sonuna kadar imza atarım. Dokunulmazlığın kaldırılması kararı, milletvekillerini tehdit anlamı taşıyacaktır.

Yayınlanan yazılar da, fikir suçu işlendiği bilinmektedir. Bu yazılardan dolayı sorumlu yazi müdürü açılan davadan beraat etmiştir. Yazıyı yazanla, basan arasında bir ayırım yoktur.

Milletvekili olmadan önce, yedi dosyada gösterilen suçlamalardan ötürü tam 115 defa yargılandım. Ama hiçbirinden mahkûm olmadım. Eğer bir milletvekili Cumhurbaşkanını ve başbakanı tenkit edemeyecekse, i-çerde ya da dışarda olmanın farkı yoktur.”

Anayasacı güçler bu haksızlığa boyun eğmeyecektir.

23 Haziran Cuma günü saatler 5.33'ü gösterdiğinde karma komisyon Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasına karar vermişti.

Altan, komisyonun kararından hemen sonra ANT muhabirinin “Olup - bitenler hakkında düşünceniz nedir?” sorusuna şu cevabı veriyordu:

—“ Ne söylenebilir. Söylenecek söz yok ki...”

Aslında söylenecek çok şey vardı... Millet Meclisi Genel Kurulu “dokunulmazlık kaldırma” kararını onaylasa bile, Anayasa Mahkemesi ince hesaplara dayanan bir planın tatbikatına herhalde aracı olmayacaktı...

“Yazılarıma hayatımın sonuna kadar imza atarım”

Ve Güven Partisi'nin lider kadrosundan Emin Paksüt, kelimelerin üzerine basa basa şöyle di-yordu:

—“ Ben bu davadan dolayı be-raat kararı verecek hakim gö-reniyorum. Eğer mahkeme be-raat kararı verirse, ortaya anayasa düzeninin devam edip et-meyeceği meselesi çıkar...”

Eğer Çetin Altan beş ayrı suç iddiası için mahkemeye verilmiş olsaydı, hafıza selâmeti bakımın-dan davalar ayrı ayrı ele alınır-dı... Oysa, Engizisyon mahkeme-lerinde nadiren raslanan bir yol izleniyordu.

Kafalarda, İnönü'nün düşürül-mesi, bir başbakan aranması, CHP'nin ikiye bölünüp Güven Partisi'nin zuhur etmesi, Yuna-nistan'da beklenmeyen hükümet darbesi soru işaretlerinden bir orman meydana getirmişti...

ÇETİN CEVİZ

İddia için dokunulmazlığın kal-dırılması kararı alınmağa çalış-lyordu. Ve Anayasa mahkemesi son merci olarak, Millet Meclisi'nin kararını şekilden değil, a-maçtan bozacaktı... Çünkü, bir milletvekilinin yasama görevine açıkça engel olunmak isteniyor-du.

Muratlarına eriyorlar

Cetin Altan

MECLİSE girdiğim günden beri doku-nulmazlığımı kaldırmak için çırpınıyorlar-dı. Nihayet muratlarına erme yoluna gir-diler...

Anayasa ve Adalet karma komisyonu 20 saat süren bir toplantı sonunda hak-kında açtırılmış davalardan beşi için do-kunulmazlığımı kaldırdı.

Bu hikâyede en dikkatimi çeken Güven Partisi'nden Emin Paksüt ile Coşkun Kı-rca'nın tutumları oldu.

Komisyonadaki Adalet Partililer bana karşı katı bir hınc ve kin içindeydiler. Hu-kuki konuların inceliklerini, meselâ doku-nulmazlık müessesesinin ne olduğunu da pek bilen yoktu aralarında...

Ama Paksüt ile Kırc'a okumuş yazmış, aydın insanlardı. Dokunulmazlık müessesesi-nin ne olduğunu bilirlerdi.

Buna rağmen kasden konuşmaları, do-kunulmazlık konusundan dava konusu olan yazılara kaydırdılar ve zorlama yorum-larla A.P.'lilerin hırs ve hıncını kıskırt-tılar. Bu kıskırtmayı yaptıktan sonra bir iki dosya için de lehinde oy kullandılar.

Ben çok aydın ihanetli gördüm hayatım-da. Ama bu kadar somutunu, bu kadar soğukkanlı ve bilinçlisini ilk defa onlarda gördüm.

Komisyon odasının üstüne safak söker-ken şayet kapıda infaz emri bekleyen bir idam mangası olsa, aynı soğukkanlılık, ay-nı bilinç ve hesaplama beni el sallıyarak tes-lim edebilirlerdi... Türk soluna karşı böy-lesine hesaplı, kitaplı ve planlı bir gaddar-lığın temsilciliğini yaptılar o gün.

Buna neden ihtiyaç duyuldu? Onları sez-gilerinin töhmeti altında bırakmamak için

bu sorunun cevabını şimdilik zamana bı-rakıyorum.

Ne kadar kurnaz, ne kadar kaypak ve oynak olurlarsa olsunlar zaman içinde yük-lendikleri rolün mahiyeti daha açık ve se-çik şekilde elbet ortaya çıkacaktır.

Şimdi biliyorum buna karşı ne cevap vereceklerini:

— Efendim vicdanımızın sesini dinle-dik...

O ölçüde okumuş yazmış kişilerin vic-dan sesi bir sosyalist milletvekilinin doku-nulmazlığına karşı bu şekilde çıkmaz, ko-misyon kasden tarafgirliği de kabartılarak bir yargı organı durumuna sokulmazdı...

Paksüt bir aralık coşmuş, dokunulmaz-lık meselesini tüm kenara iterek:

— Bu yazıyı mahkûm etmeyecek bir tek yargıç yoktur, diye bağırıyordu...

Bu sözünün yorumlamaya pek bayıldığı Anayasanın 132. maddesine aykırı oldu-ğuna bilmiyor muydu? Biliyordu... Bile bile yapıyordu. Teyp bandını dinleyecek Ana-yasa yargıçlarını etkilemek için yapıyor-du bunu...

İsmet Paşa'nın iktidardan düşürülmesi, yerine Amerikan generallerinin aradığı baş-bakan, derken C.H.P.'nin ikiye bölünmesi, Yunanistan'da sol kanat iktidara gelirken yapılan hükümet darbesi, Feyzioğlu'nun Türkiye'de sola karşı sert çıkışları...

A.P.'lilerin çoğunluğu bu olayların pek farkında değillerdi ama Paksüt'le Kırc'a bütün bunları görmeyecek kadar dünya ile ılgısız ve kör değildiler.

Üzüldüğüm taraf vaktiyle onlar benim konuştuğum ve sevdiğim kişilerdi. Şimdi ise Nâzım'ın dediği gibi düşman bile de-ğilim onlarla...

Sonra, memlekette sadece AP'nin engizisyoncu milletvekil-leri değil, 27 Mayıs Anayasası'nın savunucusu başka demokra-tik kuvvetler de vardı. Bunlar da, bu büyük hukuk cinayeti karşısında susmayacaklardı.

Nitekim, komisyonun kararına ilk tepki TİP Millet Meclisi Grubu'ndan geliyordu. Grubun yayınladığı bildiride “Bir parla-mento üyesinin dokunulmazlığı kaldırılarak saf dışı edilmesinde her şeyden önce hükümetin bir menfaati olup olmadığının araş-tırılması gerekir. Oysa Çetin Al-

tan gibi, kapitalist iktidar karşı-sında biricik sosyalist muhalefet partisine mensup bir milletveki-linin bertaraf edilmesinde hükü-metin açık menfaati bulunduğu gerçeği gözönünde tutulmamış-tır.

İktidar bu davranışla Çetin Altan'ın şahsında sosyalist mu-halefeti, yani emekçi halk kitle-lerinin hakk ve özgürlüklerinin savunulmasını imkânsız hale getirmek maksadıyla hareket etmiştir.

Bu hadisenin Yunanistan olay-larından ve Ortadoğu buhranın-dan hemen sonra, müad usuller dışına çıkılarak alıncade neti-ceye doğru götürülmeğe istenme-si, demokrasimizin bahim bir tehlike karşısında bulunduğunu göstermektedir. Şunu hemen be-lirtmek isteriz ki, anayasa dize-nini zorlama teşebbüsleri ve sosyalizmin gelişmesini durdur-ma gayretleri akim kalmaya mahkûmdur. Maksatlı hareket-lerini hukuki bir kılıf içinde gös-termeye gayret etmiş bununan Karma Komisyon'un Adalet Par-tisi üyeleri ve onlara destek ol-ma görevini yüklenen Güven Partisi temsilcilerinin hazırladık-ları plan ve tertipler açığa çı-kacak ve maksatlarında başarı-ya ulaşamayacaklardır.

Anayasanın eksiksiz, tasta-mam uygulanması için mücade-le eden Türkiye İşçi Partisi ve onunla birlikte Anayasadan ya-na olan bütün güçler Anayasa dışı keyfi tasarruflara müsaade etmeyeceklerdir” deniliyordu.

Komisyon kararı duyulur du-yulmaz Türkiye'nin dört bir ya-nından Çetin Altan'a gelmeye başlayan ve kendisini sonuna ka-dar destekleyerek haksızlığa karşı çıkacaklarını bildiren telg-raf ve mektuplar da Çetin Al-tan'ın artık kelimenin tam an-lamıyla “halkın yazarı” oldu-ğuna gösteriyordu.

Halk şairleri sazlarını Çetin Altan için konuştururken İstan-bul'daki Amerika'yı protesto mitinginde binlerce genç Çetin Altan için tezahürat yaparak komisyonun kararını da protes-to ediyorlardı.

Evet, komisyon Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma kararını vermiştir ve bu karar AP'li ve GP'lilerin gayretleriyle genel kuruldan da geçirilebilir. Ama bu olay, ipleri Amerika'nın elindeki faşizm heveslileriyle a-nayasa cephesini somut olarak karşı karşıya getirmiştir. Bu sa-vasta kimin galip çıkacağını ise, biraz tarih bilgisi olanlar dahi sabetle tahmin etmektedirler...

BU İŞLERİ UNUTMAYINIZ

Çetin Altan'ın dokunul-mazlığını kaldırılmasına Karma Komisyon'da AP, GP ve MP'li 22 milletve-kilinin oylarıyla karar ve-rilmiştir. Bu hukuk cina-yetinin faillerini Türk sos-yalistleri hiçbir zaman un-utmayacaklardır. Doku-nulmazlığın kaldırılma-sına oy verenler şunlar-dır:

AP'den: Nahit Mente-şe, Aslan Topçubaşı, Ab-durrahman Şeref Laç, Tev-

fik Koraftan, Ziya Öztürk, İsmail Hakkı Tekinel, Ah-bas Çetin, Sabri Keskin, Yaşar Arıbaş, İsmail Hak-kı Boyacıoğlu, Kevni Ne-dimoğlu, Sadık Perinçek, Mazhar Arıkan, Mehmet Atagün, Cevat Yalçın, Os-man Şahinoğlu, Osman Hacıbaloğlu, Celâl Kılıç, Kemal Bağcıoğlu.

GP'den: Emin Paksüt, Coşkun Kırc'a.

MP'den: Mustafa Aka-lın.

Devletin

resmî

ajansı mı,

Amerika'nın

sesi mi?

de gaulle-kosigin görüşmesinde boğazlar meselesi yeniden ortaya atılmış

18 Paris-20.6.64. (Özel).- pariste yayınlanan herald tribune gazetesinin bugünkü sayısında ronald kove imzası ile yayınlanan bir haberde kosigin'in Amerika'ya giderken general de gaulle ile pariste yaptığı görüşmede baynetmilet su yollarının serbest bırakılması mevzuunda ve bu arada akabe, çanakkele ve panama boğaz ve kanalları'nın da her zaman açık tutulması konusunda sovyetlerin hazırladıkları yeni bir anlaşmayı ön gören teklif tasarısını sunduğunu zikretmekte, sovyetlerin montreux anlaşmasının bu konudaki maddesinin değiştirilmesi teklifinin mümkünatla karşılanacağını ve buna asla türklerin razı olmayacaklarını ifade etmektedir. sovyet teklifi buradaki siyasî çevrelerde hayretle karşılanmıştır. (polatay-tt-sb) 9.25

1000 8a(yük)

NİHAT KÜRŞAD
(Ortağı Brüksel'de...)

Anadolu Ajansı her olayda "komünist parmağı" arıyor!

20 Haziran tarihli Anadolu Ajansı bültenlerini tarayan gazete sekreterleri "Dış Haberler Bülteni"nin 11'inci sayfasının altındaki 18 numaralı haberde durdular. "De Gaulle - Kosigin görüşmelerinde boğazlar meselesi yeniden ortaya atılmış" başlığını görünce, bir hafta önce gene Anadolu Ajansı'nın yaptığı azizliği hatırladılar.

Anadolu Ajansı'nın Paris kaynaklı haberinin altında "POLATAY" imzası vardı... Polatay, Tercüman'ın muhabiri iken,

Çağlayangil'e yakınlığı dolayısıyla anımsanır ve beklenmedik biçimde Paris Basın Atase yardım-cılığına atanan İlhami Polatay'dı... Hem Basın Ataseliği, hem de Anadolu Ajansı'nın Paris muhabirliği görevlerini yüklenen Polatay, 20 Haziran günü Herald Tribune gazetesinde yayınlanan bir haberi tereddüt etmeksizin Ankara'ya aktarmıştı... Ronald Kove imzasını taşıyan Herald Tribune'un haberinde, Kosigin'in Amerika'ya geçerken Paris'te, De Gaulle ile yaptığı görüşme

yorumlamıyor ve şöyle deniliyor-du:

— "Kosigin, De Gaulle ile yaptığı görüşmede beynelmül su yollarının serbest bırakılması mevzuunda ve bu arada Akabe, Çanakkele ve Panama boğaz ve kanallarının da her zaman açık tutulması konusunda hazırlanan yeni bir ön anlaşmayı öngören teklif tasarısını sunmuştur."

Polatay'ın bu haberi ile ilgili olarak, Anadolu Ajansı'nın a-bone olduğu Reuter, United Press International, Agence France

Presse, Tass, DPA ve Ansa tek satır vermemişlerdi...

Anadolu Ajansı'nın dehşetengiz dış ülkeler muhabirlerinin, bu ve bunun benzeri haberleri hoş görülmemelidir. Çünkü, "öküz altında buzağı arar" gibi her-geyin altında "komünist parmağı" arayan iktidarın A.A.'sı, hisim-akrabasının, eş-dost'un yemeli haline gelmiştir. Sırada A.A. nun yıllarca kahraman çekmiş olanlar dururken, Turizm Tanıtma Bakanı Nihat Kürşad'ın İzmir'deki gazetesinde Jerfi Yener Brük-

sel muhabirliğine atanıvermiştir. Sonradan Brüksel muhabiri olma Jerfi Yener, ilk haberinde Innovation Mağazası faciasını bildirmiş ve şöyle demiştir:

— "500 kişinin ölümü ile sonuçlanan facianın soruşturmasına devam edilmekte ve komünist parmağı olduğundan şüphe edilmektedir."

Tabii bütün bunlar bir takım küçük, fakat tehlikeli hesaplara dayanmaktadır... İktidarın gülec içişleri Bakanı Sükan'ın içerdeki adamları ile yönettiği A.A. "Sovyetler Birliği aleyhinde olsun da isterse memleket aleyhinde olsun" esprisi içinde çalışıyorsa hayret etmemek gerekir...

İlerde içyüzünü geniş şekilde ortaya koyacağımız A. A. için bugün söyleyeceğimiz şudur:

— "A. A. Amerikan çıkarlarının sözcülüğünde 27 Mayıs öncesinden de gerilere gitmiştir."

SAĞLIK

■ Sosyal Sigortalar hastaneleri komusunda danışıklı döğüş.

Geçen hafta Sosyal Sigortalar Kurumu hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devri konusunda Sağlık Bakanı Vedat Ali Özkan ile Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem arasında patlak veren çatışma bütün basını meşgul etti. 14 Haziran'da hastanelerin bakanlığa devri görüşünü savunan Erdem'in sonradan karşı çıkışının nedeni üzerinde hiç durulmadı. Oysa ortada bir danışıklı döğüş vardı. İççilerin sigorta hastanelerinin bakanlığa devrine tepki gösterdiklerini gören Başbakan Demirel, iki bakanı çatıştırmak için ayların kayıplarını kısmen önlemeye çalışıyordu. Karşılıklı suçlamalardan sonra her iki bakanın da koltuklarını muhafaza etmesi Demirel'in oyununu doğrulamaktadır. Erdem'in sert çıkışlarına rağmen, neticede hastaneler Sağlık Bakanlığı'na devredilecek ve iktidar da sözlümüne işçiye oyun oynamış olacaktır.

Memed'teki H harfi üstüne...

K enarına bak bezini al, anasına bak kızını al. Şu burjuva basınına bakın da Türkiye'de oturan burjuvaların ne halde olduklarını bir anlayın. Bir insan bölüğü bir toprak parçası üstünde ve de yirminci yüzyılın dünyasında hangi seviyededir anlayın. Şu Türkiye'de oturan burjuvalar bu seviyesizliklerine bir de sunurlar ve de alçakça bir mazeret uydurmuşlar: «Biz ne yapalım» diyorlar, «Halk bu seviyede de bizim basınıımız onun için böyle. Halk bu seviyede de sinemamız bunun için böyle. Halk bu seviyede de kültürümüz bunun için böyle...»

Bu doğru bir söz değil. Bunu onlar da biliyorlar. Onların yirminci yüzyıldaki bu seviyesizlikleri halk yüzünden değil. Olamaz da... Türkiye'de oturan burjuvaların kişiliği yok da onun için. İnsanlığın yirminci yüzyıldaki çabasına hiç bir katkıları olmamış.

Basını, kültürü, sineması yapma, taklit. Taklit asıl olamaz. Ashın içrenilecek kadar kötü. Şu basına, şu basının seviyesine bakın. Küfür, bayağılık, en küçük bir düşünce kırıntısının yokluğu... Bu seviyedeki bir basın ancak Türkiye'de oturan burjuvaların basını olabilir. Şu kadarlık yaratma gücü kalmış bir insan bölüğünün böyle bir basını olamaz.

Bu basın iftiralar, yalanlar dolanlar basınıdır. Türk halkının böyle bir seviyesizliği olamaz. Türk halkı seviyesini, kültürünü yüzyıllardan bu yana isbat etmiştir. Tam üç yüz yıl Karacaoğlu'nun, Pir Sultan Abdal'ın kafasında gönlünde, dilinde taşınmıştır. Dadaloğlu'nun, Köroğlu'nun taşınmıştır. Yunus Emre gibi bir ulu ozan, sevinmiş, beslemiş, büyütmüş, yaratmıştır. Nasrettin Hoca ince-liğindedir o. Masallar, türküler, kılmiler, tahta oymaları, oya gibi işlenen demir, bakır... Türk halkının kültür ve yaratma seviyesi daha Türkiye'de oturan burjuvaların bin yılda varamayacağı bir seviyedir. Bu basın ancak bu yozlaşmış

bölüğün seviyesi olabilir. Dursunlar durdukları yerde. Türk milletine karşı kır-dıkları koz zaten kırkı geçti. Bir de bu kötü iftirayı yapmasınlar.

İnsanlar kendi hayatlarından verilerse örneklerini çok iyi yaparlar. Ben de kendi hayatımdan veriyorum. Şu sağcı basın dedikleri burjuva basını benim için çok iftiralar etti. Bir tanesi şu: «Bu adam bir komünisttir. Neden ki dersene...» Evet, komünistliğimin sebebi nedir ki acep? Ve neden komünistim acaba? Şu sağcı basın benim komünistliğimi kitaplarımdan mı çıkarıyor, davranışlarımdan mı? Her hangi bir sözüm-den mi? Bütün bunlardan benim komünist olduğumu çıkarabilmek çok doğal bir şey. Bütün dünyada insanlar bir yazarın, bir insanın düşüncesini ya sözlerinden, ya yazılarından, ya da davranışlarından çıkarırlar. Bizim burjuva sağcı basını ne yapıyor, benim komünistliğimi bir H harfine bağlıyor. Oradan benim komünistliğimi isbat ediyor.

«İnce Memed» adlı bir romanım var. Orada Mehmet dememişim de «Memed» demişim. İşte bu H harfini düşünmem komünistliğim dik alması imiş! Neden böyle yapmışım, komünist olduğum için. Breh! Breh! Breh! Bakın hele şu sağcı basının aklını ferasetne... Neden bu H harfine bu kadar taktılar aklını ermedi gitti. Her halde bu H harfinde bir şey var. Komünistliğe ait bir şey var da bizi bilmiyoruz. Belki bu H harfinin gizli CIA'dan öğrenmişler de bize söylemiyorlar. Var, var, bu H harfinde bir komünistlik var. Olmalı, bu kadar müteber basın yalan mı söyleyecek!

Türkiye'de bu H harfinden dolayı komünist olan yalnız ben miyim sanıyorsunuz. Memed'deki H harfini kullanmayan milyonlarca insan var Türkiye'de. Amma da çok komünist ha! Bizim Çukurova'nın Toros eteği köylükleri Memed'e «Memmed» derler. H harfi düşer. Gaziantep'iler, Muhammed'den gelen Memed'e «Mamos» derler. Doğu Anadolu'lular

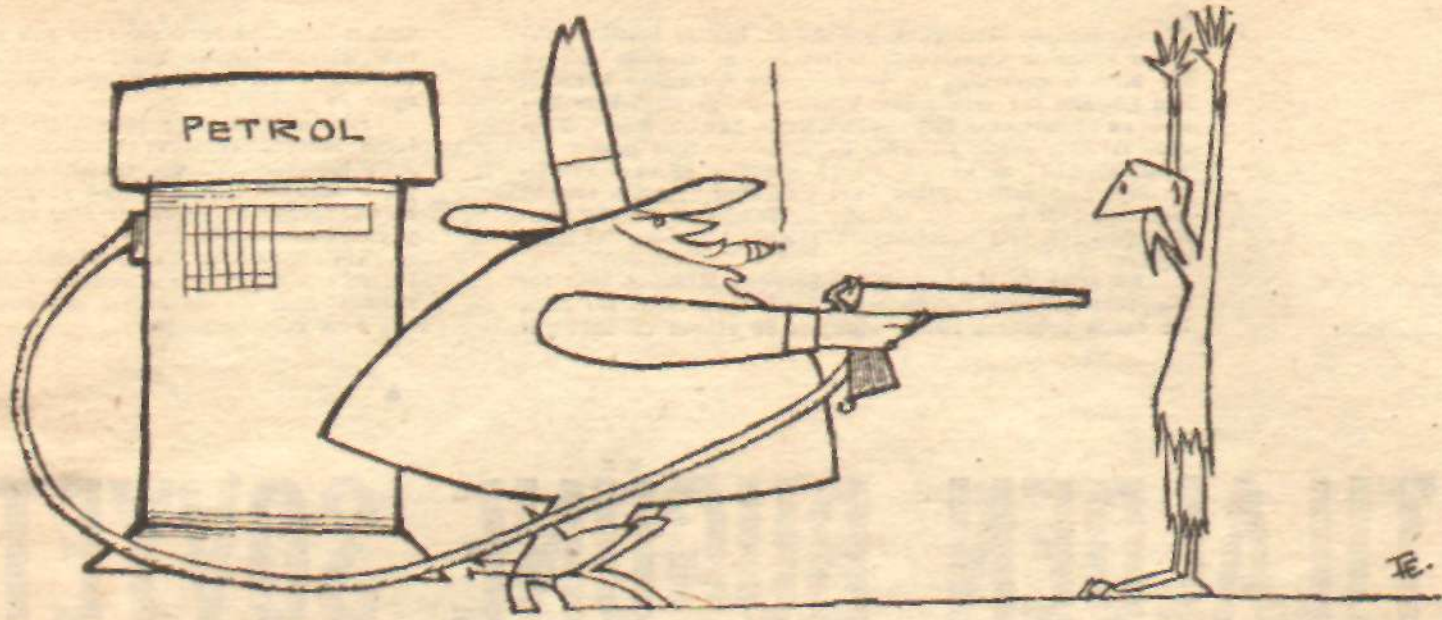
«Memos» diyorlar. İstanbullular «Memet» diyorlar. Bizim köylüler «Memed» diyorlar. Gene Antakya, Kilis, Urfa yöreleri «Mehemmet» diyorlar. - En komünist olmayanlar bu yöreler olacak. - Onlar H harfini büyük bir dikkatle kullanıyorlar. Ben «Mehmet» sözünü yalnız kitaplarda gördüm. Kitaplarda komünistlik olmadığı için bu sözcüğü doğru dürüst, sağcıların istediği gibi kitaplar kullanıyor. İşte sağcı basının seviyesi bu.

Hani benim kitaplarım birkaç dile çevrildi ya... Onun için de bir sürü yalan... Yok, beni komünistler tutuyormuş da... Yok beni Kürtler tutuyormuş da... Yok beni Yahudiler tutuyormuş da... Yazar olarak hiçbir değerim yokmuş da... Bir de bana Paris'te çıkan Combat Gazetesinde Yazı İşleri Müdürü olan bir kayıbirader uydurdular. İşte bu kayıbirader, üstelik de Yahudi, beni dünyaya tanıtmış da... Bakın size bir şey söyleyeyim de sağcı basın alçaklığı ne-reye kadar vardığını anlayın... Benim hiç mi hiç bir kayıbiraderim yok. Karımın dünyada hiç bir gazetede çalışan hiç bir akrabası da yok. Haan, karımın bir dayısı vardı. Eski Yeni İstanbul'un Paris muhabiriydi. O da şimdi çok yaşlı.

Amman Allahakına, şunları dıddiye almış da yazılar yazıyorum. Bu seviyedeki bir burjuvayın bu mene bir basını olur. Tencere yuvarlanmış kapagını bulmuş. Böyle başa böyle tıraş.

Bu seviyedeki bir burjuvayı tek mil millet elbirliği edip de uğraşa, çahısa çabalasa gene de içinde tutamaz. Hele iktidarda... Bir de bu gidile! Öyle mi sanıyorsunuz? İsmet Paşa mı? O, Memed'e bile kurtaramadı...

Yaşar Kemal

TÜRKİYE NATO'DAN ÇEKİLMELİDİR...

MEHMET ALİ AYBAR

TEHLİKELERLE dolu bir döneme girmiş bulunuyoruz. Üçüncü Dünya Savaşı'na varabilecek bir meyilli yolda, birbiri ardından hızlı adımların atılması ihtimalinin bulunduğu günlerde yaşıyoruz. Amerika ile aramızda mevcut bağlar ve yurdumuzdaki Amerikan üsleri yüzünden, Türkiye için son derece nazık günler başlamıştır. Amerika'nın temsil ettiği emperyalizmin çıkarlarıyla sosyalizmin ve milli kurtuluş hareketlerinin çıkarları en keskin şekilde Ortadoğu'da çatışmaktadır. İsrail'in zaferinin bir son değil, bir başlangıç sayılması gerektiği hususunda hemen herkes mutabıktır. Çünkü İsrail 1949 mülhareke sınırları gerisine çekilmeyecektir. Filistin mültecileri meselesi, son savaşta yurtlarını terketmek zorunda kalan yeni mülteciler kfilesıyla çözümü çok daha zor bir hale gelmiştir. Ve Arap halkları, Amerika'nın desteği ile kazanıldığına inandığı bu zaferi İsrail'in kâr hanesinde bırakmamaya azimlidir.

YENİ bir savaşın tohumlarını taşıyan bu ortamda Türkiye, Amerikan üslerinden dolayı tehlikenin tam mihrakında bulunmaktadır. Hükümetin, ortak savunmamız için kurduklarını iddia ettiği Amerikan üsleri, gerçekte güvenliğimizi tehdit etmektedir. Zira bu üsler yüzünden, bizi ilgilendirmeyen ve sadece Amerika'nın çıkarları ile ilgili bir anlaşmazlıkta savaşa sürüklenebiliriz. Meselâ Ortadoğu'da patlak verecek yeni bir savaşta, Amerika'nın bu üsleri kullanması bizi savaşa sokabilir. Aynı tehlike, Amerika'nın Sovyetler Birliği'ne karşı açacağı bir savaşta veya Sovyetler Birliği'nin başlatacağı bir savaşta da söz konusudur.

DİŞİŞLERİ Bakanı "Bizim rıza ve muvafakatimiz olmadan bu üsleri kullanmaya muktedir hiçbir kuvvet yoktur" dedi. Lübnan olayını ve U-2 casus uçağı olayını bir an için unutsak bile, geçen yıl İncirlik Hava Üssü'nden havalanan ve "Karadeniz'e düşen veya düşürülen Amerikan uçağı olayını" hatırlayanlar, Dışişleri Bakanı'nın verdiği teminatı tebessümle karşılarlar.

Biz son buhranda hükümetin gerekli hukuki ve fiili tedbirleri almasını istedik. "Bu üslerin kullanılmayacağı Amerika'ya ve NATO üyesi bütün devletlere birer nota ile resmen bildirilmeli, ayrıca her türlü fiili tedbir alınmalıdır" dedik. Hükümet bunların hiçbirini yapmadı. İş işten geçtikten sonra bir oldu bittiye sonradan icazet vererek hükümetin "üslerin kul-

lanılmasına biz izin verdik" demesi hiçbir işe yaramaz; zevahiri bile kurtarmaz. Bu mesele Türkiye için, halkımız için bir ölüm kalım meselesidir. Üzerinde tekrar tekrar ısrarla durmamızın sebebi budur.

GERÇEĞİ olduğu gibi görmek ve güvenliğimizin gerektirdiği tedbirleri derhal almak zorundayız. Amerika'nın nükleer şemsiyesi altına sığınmak, gerçekte nükleer bir saldırıya ilk hedef olmaktır. NATO, başındaki Amerikan komutanları ve entegre edilmiş kuvvetleriyle Washington'un emrinde bir teşkilattır. Teşkilâtın alt kademelerinde Türk general ve subaylarının da göreyi alması, NATO'yu bir ortak savunma teşkilâtı haline getirmez. Nükleer silâhlar hangi devletin tekelinde ve başkomutanlık hangi devlette ise teşkilâta o devlet hâkimdir; ittifak o devletin çıkarlarına hizmet etmektedir. NATO üyeleri arasında bu durumda olan tek devlet Amerika'dır. Ortak savunma üzerine çekilen parlak nutuklar veya "Amerika giderse Ruslar gelir" yollu tehditler, NATO'nun ve üslerin Amerikan çıkarlarının ve yalnız Amerikan çıkarlarının gerektirdiği zaman kullanılacağı ve böyle bir macerada Türk halkının kurbanlık koyun durumunda olacağı gerçeğini zerre kadar değiştirmez.

TÜRKİYE NATO'dan çekilmelidir ve yurdumuzdaki Amerikan üsleri derhal tasfiye edilmelidir. Savunma gücümüz ve stratejimiz milli kurtuluş savaşı olanaklarına göre düşünülmeli, buna göre yeniden ayarlanmalıdır. Biz ancak bize saldırıldığı takdirde ve anayurdun her karış toprağını sonuna kadar savunmak için savaşıyoruz. Ve böyle bir savaşı mutlaka kazanırız. Yoksa Amerikan emperyalizminin dünya hegemonyasını sağlamış için açılacak bir savaşta Türkiye'nin yeri yoktur; olmamalıdır. Halkımız ana-yasanın tanıdığı her türlü demokratik yolları kullanarak, yani gösteriler, mitingler-yaparak, dilekçeler, telgraflar, heyetler göndererek hükümeti bu yolda karar almaya itelemelidir. "Sandıktan çıktık" diye övünen hükümete milli iradenin ne olduğunu anlatmalıdır.

TÜRKİYE'nin bu çıkmazdan tam anlamıyla kurtulması, ancak sosyalizme geçmekle mümkündür. Sosyalizm ile milliyetçilik, hele geri kalmış ülkelerde aynı anlama gelir. Sosyalizmin milliyetçi olma-

dığı iddiası 19. Yüzyıl'da yaşayan kapitalist ve emperyalistlerin milletlerin uyanmasını önleyebilmek umuduyla ortaya attıkları ve artık foyası tamamiyle açığa çıkmış bir iddiadır. Türk halkına saygı olmayanlar ve onu geçen yüzyılın uykusu içinde görenler, "sosyalistler milliyetçi değildir, onlar milleti sınıflara bölerler" diyerek suları bulandırmak istiyorlar. Emekçi halkımız, sosyal sınıfların yaratılmadığını, kendinden var olduğunu, günlük yaşantısından öğrenmektedir. Sınıflar yoksa neden milli gelirin yüzde 57'sini nüfusun sadece yüzde 20'si almaktadır?

Bu baylar, sınıf gerçeğini halkın gözünden saklayarak emekçi sınıfların devlet yönetiminde söz ve karar sahibi olmasını önlemek çabasındadırlar. Çağımızda milliyetçi olmak, özellikle geri kalmış memleketlerde ancak ve ancak sosyalist olmakla mümkündür. Çünkü milleti bir avuç iç ve dış sömürücünün pençesinden kurtarmak için en ön safta onlar savaşılmaktadır.

Milliyetçi olmak, yabancıya aracılık ederek halkı geri ve yoksul yaşatan toprak ağaları, kompradorlar ve bunların efendileri olan emperyalizmle savaşılmaktadır. Bu bayların Amerikan üsleri ve Amerika'nın Türkiye'deki ağılığına karşı açıkça cephe aldıklarını hiç görmedik. Buna verecekleri cevabı biliyoruz. "Komünist oyununa gelmeyiz, Amerika'lılar gitsin de, Ruslar mı gelsin?" diyeceklerdir. Sosyalistler de bu oyuna gelmezler. Çünkü bunların maksadı Rus tehlikesini ileri sürerek Amerika'nın Türkiye'de kalmasını sağlamaktır.

BİZ sosyalistler, bin kere söyledik: Türkiye'de ne Amerikan, ne Rus, ne de herhangi bir başka devletin ağılığına karşıyız. Ruslar bağımsızlığımızı, toprak bütünlüğümüzü tehdit ederlerse, en önce biz sosyalistler Ruslara karşı dövüşürüz. Ama şimdi Türkiye'de üsleri, komutanları, askerleri, uzmanları ve ajanlarıyla ağılık süren Amerika'dır. Onu Türkiye'den "sonra Ruslar gelir" diye atmamak, yanan evini yarın bir yangın olur diye söndürmemek gibi budalaca bir görüştür.

Türk emekçi halkının kurtuluş yolu sosyalizmdir. Çünkü sosyalizm, insanın insanca yaşamasını engelleyen düzeni temelinden değiştiren, insanın insana kuluk etmesini temelinden önleyen biricik ekonomik, sosyal, siyasal ve ahlaki düzendir.

(TIP Genel Başkanı Aybar'ın, 18 Haziran 1967 Pazar Günü Eyüp İlçe Kongresi'nde yaptığı konuşmadan seçilmiştir.)

● Gördüğünü, okuduğunu, yaşadığını, hissettiğini kendine saklayan kınamsık insanlardan nefret ederim. Bugüne dek ya bir kitabım gevrildiği ya bir kongreye katılmam istendiği için gittiğim her yeri, yalnız kendim için görmeyi benciliklerin en ayıplarından biri saydım. Paris, Londra, Roma, Tahran, Telaviv, Peşte, Belgrad, Doğu Berlin, Batı Berlin, Viyana, Brüksel; ne zaman, nereye gittimse, gözümü kulağımı dört açıp defter dolusu not almaktan gezilecek keyfini çıkarmaya bir kez vakit bulamadım. Dönüşte de, bütün bunları yurttaşlarıma aktarmayı her zaman şaşmaz bir borç saydım.

Bu sefer de Moskova'dan geliyorum. Moskova yeni bir dünyanın başkenti. Üstelik orada bir kongre vardı. Bir daha bir arada bulmama imkân olmayan 28 ulusun en ünlü ya-

zarları ile geceli gündüzlü aynı çatı altında yaşadık, konuştuk, tartıştık. Arada sanat ve kültür alanında vaktin izni ölçüsünde incelemeler yapmaya çalıştım. Gün oldu, üç saat uykumla yetindim.

İzlenimlerimi ikiye bölmüştüm. Genel karakterde olanların Milliyet, edebî ve kültürel sorunları işleyenleri de ANT basacaktı. Yazılar yazıldı. Ama ne oldu ise oldu, adı geçen müteber gazete üçüncü yazıdan sonra fikrinden caydı. Okuyucuya en küçük bir özür açıklaması dahi yapmadan yayını durdurdu.

Türkiye'de hiçbir şeye şaşmamaya idmanlıyım. Elbet herkesin kendince bir düşüncesi vardır. İşte şimdi yazılarının tümüne burada devam ediyorum.

Evet nerde kaldıyız?...

İHTİLALDEN BUGÜNE SOVYET EDEBİYATI

— II —

SOVYET Yazarlar Kongresi'nin ilki 1934'de Maksim Gorki'nin başkanlığında toplanmış. Belli bir arası yok. İkincisi 1954'te, üçüncüsü 1958'de olmuş. Her seferinde de dinleyici olarak çeşitli uluslardan yazarlar davet edilmiş.

Bu kongrelerde Sovyet yazarlarının kendi sorunları, özellikle yöneticilerle ilişkileri, o dönemdeki kültür ve sanat politikası ile uyum ya da uyumsuzlukları görüşülür, tartışılır. O dönemdeki değişim söz gelisi değil. Çünkü Sovyetler'in sanat politikası ve programları çeşitli dönemlerde çeşitli değişiklikler gösteriyor. Ana ilkelere değilse bile, ayrıntılarda ve vurgulamalarda yeni akımlardan etkileniyor.

İlk kongre yeni bir sosyal düzeni destekleyen, halka sindiren bir sanat programını önermişti. Lenin ise çok daha önce sanatın ve edebiyatın sosyalist toplumun kuruluşunda yapıcı bir rol oynaması üzerinde ısrar ediyordu.

Gorki'nin ve Zdanov'un ilk Sovyet Yazarlar Kongresi'ndeki referatlarına göz attığımız zaman bu düşüncenin daha somutlaştığını ve bir direktif halini aldığı görürüz.

Zdanov:

— Edebiyat ister istemez bir yan tutmak zorundadır ve bununla da övünmelidir, diyor. Biz çağın insanlarından yana, Kapitalizme, sömürmeğe de karşı olacağız. Edebiyatın ödevi yalnız düzeydeki gerçeği objektif olarak yansıtmak değildir. Edebiyatın asıl ödevi gerçekleri diyalektik gelişmesi bakımından yansıtmaktır. Yeni eserlerin kahramanları işçiler, pioniyerler, iktisatçılar, bilim adamları, hasılı yeni düzenin kurucusu insanlar olacaktır. Bu edebiyatın amacı, emekçileri, toplumsal düzene eğitmek, onları yüreklendirmek olmalıdır. Bu dönemde Gorki, sosyal gerçekçiliğin babası, ama Puşkin'ler, Belinski'ler, Dürbölju-bov'lar da atası sayılmaya başlar. 1920'lerde Moskova'da da at oynatan realist, neorealist fütürist, bio ve sozimekanist, konstruktivist akımlar yerlerini sosyal gerçekçiliğe bırakırlar.

Olumlu kahraman

İkinci Dünya Savaşı, Sovyet edebiyatında istilacı düşmana karşı somut bir kinin ve yoğun bir yurt sevgisinin dile getirildiği bir dönem olarak görülür. Hemen her yazar ve ozan kalemini bu amaca seferber eder.

1951 yılı ise, edebiyat üzerinde daha objektif ve mesafeli yargıların yürütülebildiği rahatça bir ortam sağlamaktadır. Bu dönemde yazara konu üzerinde vukuf, sağlam dokümantasyon, ciddi incelemeler şart koşulur. Bilmediği şeyler üzerinde yazan yazarlar, Sovyet insanını yalın kat yansıtanlar yerilir.

Stalin'in ölümünden sonra, 1953'ten bu yana, edebiyat politikası başka bir yön almaya başlar. Bu dönemde V. Pomerancev'in (Edebiyatla Dürüstlük) adlı bir yazısı ile yaptığı belki hâlâ hatırlanır. Surkov hemen buna karşı cephe alır. Dürüstlük paravanasının altında yerici ve olumsuz bir akımın gelişme istidadı gösterdiğine dikkati çeker. Ona kahırsız Sovyet gerçeğinin karanlık yanlarını işlemek yasaktır. Edebiyat yapıcı olmalıdır. Bu dönem Sorin'i Virts'ların Mariengof'ların, Zocenko'ların, Gorodekiki'lerin tu kaka edildiği dönemdir. Nazım Hikmet'in «İvan İvanoviç yaşıyor» piyesi de belki bu istenmeyen eserlerden sayılabilir.

YUNAN YAZARI KOSTİAS
(Ayakta alkışlandı)

Sovyet Yazarları Dördüncü Kongresi çeşitli eğilimlerin bir tribünü oldu ve edebiyatın halkın hizmetinde olması konusunda görüş birliğine varıldı

1954'de toplanan İkinci Sovyet Yazarlar Kongresi'nin tartıştığı temaların başında (Olumlu kahraman) kavramı gelir. Konstantin Simonov'un ortaya attığı olumlu kahramanın ille bütün örnek maziyetleri kendinde toplamış bir insan olması şart değildir. Tersine, her insan gibi karamsarlığa, kararsızlığa düşebilir. Bencilliği bazen üstün gelebilir. Yani olumlu kahraman olumsuz yanları da olan kahramandır. Ama romanın ya da oyunun sonunda kendi çatışmalarının çözümünü yine kendi bulabilmesi ve başından geçenler yahut iç savaşı, toplumsal düzenin olumluluğunu ortaya çıkarmasıdır. Simonov bu teklifi ile okuyucuya yahut seyirciye, şematik, cansız, ipleri belli kukla kişiler yerine, etli canlı, zayıf ve güçlü yanları ile insanılır, gerçek insanlar vermek ve böylece onun kahramanla kaynaşmasını sağlamak istemektedir.

Çarpışan görüşler

Stalin'in ölümünden sonraki Stalin düşmanlığı, 1954 Kongresinde, Şef kültürün aleyhine, dogmatizmin aleyhine bir akımın da başlamasına yol açar. Stalin devrinde gözden düşen yazarlar ve görüşler yeniden değer kazanır.

Tek tek kahramanlar yerini kolektif kahramanlara bırakır. Ayrıca Sovyet insanının günlük küçük sorunları edebiyatın konusu olmaya başlar. Aile, aşk, evlilik, ihanet, kışkırtıcı ve günlük hayat düğümleri halkı çok çeken unsurlar olarak tercih edilmeye başlanır.

Daha sonraki dönem Sovyet edebiyatında, batı anlamındaki tolerans duygusuna yaklaşık rüzgârların estiği bir dönem sayılabilir. Zdanov'cu görüşe karşı artık bir parti gazetesi bile şöyle yazabilmektedir:

— Yazarlarımızın ödevi bütün insanlığın birliğinden, sanat ustalıklarından Azami faydalanmak olmalıdır. Bunları yeni buluşlarla daha da zenginleştirme yolları aranmalıdır. Sosyal gerçekçiliğin bu yolda genişleyip olgunlaşması için sınır yoktur. Her çeşit üslûb ve form sanat yaratması için yararlı olabilir.

Bu dönemde, LİTERATURNAYA GAZETA, yaratma babında en geniş özgürlükten yanadır. Yine bu dönemde, formalist diye damgalanan akımlara karşı bile, hoşgörü sahk veren yazarlar çıkar. K. Paustovskij «Bütün bu aşırı akımlar, sürrealizm, dadaizm, dekadenzizm ve başka izmler olağan karşılanmasa, bir delikanlılık gereği diye bağışlanması gereken ürünlerdir der. Bundan ötürü şamataya lüzum yoktur. Çünkü gençlerin aşırılığının da faydası vardır. Hiç değilse eski kuşakların yağ bağlamasını ve kendilerini tek söz sahibi sayması kuruntusunu önler. Tvardovski de kaliteyi birinci şart olarak önermektedir. V. Rosov ise «Sanat endişesi yazarın işidir. Buna başkası karışmamalı» diyebilmektedir. «Ana fikrin doğru ve yüce olması eseri yaşatmaz. Eseri yaşatan onun kişiseldir.» Rosov dogmatik eleştiri kurallarının yaratma gücüne her zaman yararlı olmadığını da iddia etmektedir.

Görülüyor ki, sanatçılar Zdanov'dan bu yana kendi özgürlüklerini gitgide daha güçlü savunmaya başlamışlardır.

Buna karşılık yöneticiler kendi açılarından, bu sanatkarca çıkışları her zaman oynayamamakta, hiç değilse, frenlemek eğilimini her fırsatta belli etmektedir. Kruşçev'in yazarlara meşhur nutku hâlâ hatırlanır.

Kruşçev'e göre, Sovyet yazarlarının tek ödevi halka hizmettir. Bu hizmeti de Kruşçev şöyle tanımlamaktadır: «Edebiyat demek yanlışlara, eksiklere, parmak basmak demek değildir. Size bir şey söyleyim mi arkadaşlar. Yanlış, eksik, eli titremeden kılı kırpıdamadan tespit etmek, işini gerektince, yazarlar değil, en iyi, parti yapar, merkez komitesi yapar. Gerçek bir bolşevik'in negatif olanı görüp kabul etmek kork-

İYATI

Arkadaşımız
Haldun Taner,
Sovyet
Yazarlar
Kongresi
dolayısıyla
gittiği
Moskova'da,
Kremlin
Sarayı'nın
önünde...

kusu yoktur. Ama sanat eseri demek, negatif olanı yaymak demek değildir. Bizde milyonlarca teniz ve berrak insana karşılık tek tük soysuzlar, katiller, garibanlar da çıkabilir. Unutmayalım ki biz henüz sosyalizm döneminden komünizme doğru gelişmekte olan, geçiş döneminde bir toplumdur. Geçmişin bize aktardığı kötü mirası inkâr edemeyiz. Ama negatif insanı Sovyet toplumunun sözcüsü gibi göstermeye kalkmanın, böyle münasebetsiz bir genelleme yapmanın

SİMONOV
(Iosif İgine'nin
çizgisinden)

ölemler olur mu? Sovyet yazarlarının politik bir ödevleri vardır. Fandan ötürü kötü ve yanlış yazmaya hakları yoktur. Ha'ka, partiye ve hükümete karşı çıkamazlar..

Üç kongrede ve aradaki dönemlerde Sovyet edebiyatında tartışılan konuların kabataslak bir özeti vermeye kalkışımın bir nedeni var.

Çünkü, dördüncü Kongre ister istemez bu çeşitli eğilimlerin bir tribünü olacaktı. Nitekim oldu da...

Bu Kongrede de Zdanov'cu görüşü savunular, bu kongrede de yöneticilerin sanatçıya daha özgür bırakmasını isteyenler, bu kongrede de Kruşçev'in açısından konuşanlar, bu kongrede de yöneticilerin değişik görüşlerine ve estetiğine uymayan yazar kişiliğiyle bağdaşamayacağına inanıyorlardı. Hepsi fikirlerini kürsüden dürüstçe, açıkça, yoreklice belirttiler.

Genel olarak bakıldığında bu fikir ayrılıklarına rağmen her kongre hiç değişe bildirisinde, şu noktalarda birleşir:

- 1) Edebiyat sosyal gerçekçi olmalıdır
- 2) Edebiyat kayıtsız şartsız halkın hizmetinde olmalı, onun hayrına kullanılmalıdır
- 3) Edebiyatta ilk söz partinin olmalıdır.

Dördüncü kongrede de aşağı yukarı aynı şey oldu. İlk günü parti, Yazarlar Birliği'ne Lenin nişanı verildi. Bu sanatçılarla yöneticilerin uyum içinde olmasının sembolik bir vurgulanması idi. Ama dış bakan da ilk günden Soljenitsyne meselesini parmağına doladı. On bir yıl kaldığı Stalin kampları üzerine yazdığı (İvan Denissoviç'in Bir Günü) adındaki romanı ile ilgili çeken bu eski matematik öğretmeninin ongre başkanlığına sunduğu mektubtan da herkes nece yine dış basının bunu yayınlamasından sonra aberdar olabildi. İddia edildiğine göre, Soljenitsyne, u mektubunda, sesinin susturulduğundan, eserlerinin yayınlanmadığından, oyunlarının oynatılmadığından yaınmakta, sanattan anlamayan memurlar tarafından ütik edilen sansürün zararlarından bahsetmekte ve ürdüncü kongrenin kendi gibi yazarların hakkını koruyup koruyamayacağını sormakta imiş. Bu mektup ongrede bahis konusu edilmedi.

Yalnız Şolohov, konuşmasının bir yerinde, ad zikretmeden fazla ihtirash bazı yazarların bulanık faaliyetlerinden üstü kapalı bahsetti. Alman ve Fransız basınında, Sartre'un bu seferki kongreye katılmayışını, Ehrenburg'un kongrenin başladığı gün İtalya'ya hareket edişini, Evtuşenko'nun kongre salonuna girmeyip kuliste bir görünüş kayboluşunu da Soljenitsyne'nin mektubuna, Daniel ve Siniavski olaylarına bağlayan yorumlar çıktığını yurda döndükten sonra okudum.

Bunların biraz da gazeteci büyümesi olduğunu sanıyorum. Benim orada gördüğüm şu idi ki, elinci yıl jübilesine rastlayan bu kongrede sivri tartışmalardan sakınma eğilimi Presidium'un başlıca kaygılarından biri olmakla birlikte yine de hatipler pek ala yazarların özgürlüğü babında —gerçi ad ve örnek vermeden— çok yürekli konuşular. Bu konuda konuşanların başında kongrelerin ateşli hatibi Konstantin Simonov'u sayabiliriz. Simonov yazarların değişen rotalara uymadan, gerçeği yansıtmaları gerektiğini ve bunun engellenmemesini savunurken ne kadar hararetle alkışlandı. Buna 27 ulusun konuk yazarları gibi ben de şahidim.

Dâvetli yabancı yazarlar Sovyetler'in bu iç sorunlarını hararetle ve açıkça tartışmalarına elbet karışmadılar. Sadece dışarıdan ilgi ile izlediler.

Dördüncü gün, gündem tamamlanınca yabancı yazarlara söz verildi. Onlar da ya ekim ihtilâlinin dünya edebiyatı üzerindeki etkisi, ya da daha yuvarlak genel edebi konular üzerinde konuşular.

Sosyalist ülkelerin Nobel sayılan uluslararası Lenin Armağanı'nı kazanan Doğu Almanya'nın ünlü kadın romancısı Anna Seghers özellikle ekim ihtilâlinin çok yazarı yön ve ışık tuttuğunu, kişilik verdiğini belirtti. Örnek olarak Neruda'yı, Albert'i, Brecht'i, Aragon'u gösterdi.

Kalem ve tüfek

Rusya'ya ilk kez Puşkin'in 150. nci ölüm yıldönümünde geldiğini söyleyen Pablo Neruda, Sovyet edebiyatının Puşkin'in geleneğini elli yıldır geliştirdiğine işaret etti. Hemingway ile birlikte İspanya iç savaşında Cumhuriyetçiler safında çarpışan Amerikalı publisist Jozef North ise: «Amerikayı tanımak, anlamak için Newyork'taki, San Francisco'daki sokak gösterilerine bakmak gerek. 15 Nisan'da o sokaklar Vietnam lehine yazarların, ressamların hazırladığı ve taşıdığı pankartlarla dolu idi dedi. Cezayir'i Kateb Yasin, Cezayir'in özgürlük savaşında Sovyetlerin gösterdiği yardımı övdü. Avrupa Yazarlar Birliği Genel Sekreteri Jan Karlo Vigorelli, Ekim İhtilâlinin bu yana Avrupa'nın bu bölgesinde yepyeni bir edebiyatın doğduğunu ve bütün dünya edebiyatını etkilediğini söyledikten sonra Yunanistan olaylarına değindi. Yazarların sade nutuk yazı ve protesto bildirileri ile yetinmemesini, tutuklu sanatçıları için bir yardım fonu kurmalarını öğüttü.

Cepheden izin alıp bu kongreye katılan Vietnam'lı ozan Van Tu en çok alkışlanan hatiplerden biri oldu. «Bir elde kalem, öbüründe tüfek. Bunu bir slogan sanmayın. Bu bizim hayatımızın özettir. Şu anda yurdumda bütün yazar arkadaşlarımız askerlerle birlikte ateş altında savaşmaktadırlar. Bu yaşantı hepimize yeni bir kişilik kazandırıyor. Bu kahramanca savaş eğer yaşarsak, bizim demokratik ve yarısever eserlerimizin baş ilham kaynağı olacaktır.»

Fransız Armand Lanoy 1917 ihtilâlini Prometheus'u zincirden kurtaran Herakles'e benzetti.

Yunan Delegesi Kostas kürsüye çıktığı zaman zaman kongre üyeleri onun şahsında tutuklu Yunan yazarları ayakta alkışladılar.

Kostas Kostas kürsüde haklı olarak heyecanlı idi: «Demokrasinin beşiği Yunanistan'da şu an ilim ve sanat alanında elde edilmiş herşey yıkılmış bul-

nuyors dedi. «Kültür hayatı durmuştur. Faşizm memleketi bir kültür harabesine çevirmiştir. 21 Nisan zorbalığı bütün demokratik gazeteleri susturdu. Sansür kuruldu. Başına namussuzluğu ile tanınan bir insan getirildi. Edebi dergiler, yayınevleri kapatıldı. Ordu radyesundan başka radyolar susturuldu. Hitler zamanında revaçta olup da demokrasi devrinde ortadan kalkan kitaplar yine piyasaya sürüldü. Yani Risos gibi şairler, Vasili Kotas gibi oyun yazarları, Tasos Vurnas gibi tarihçiler, kadın Ressam Vasso Kalratu, yazar Spilias, Ozan Elli Johanidis, yayınevi direktörü Temellia, Dimitri Despelides, Kostas Kudofakos, Aktör Karussos, grafikçi Farsakidis, ozan George Saramis, eleştirmen Promosos ve daha bir çok sanatçının hayatı tehlikeydedir. Yunan ulusu bu olup bitiyi elbet karşı koyacaktır. Meşru bir mukavemet hareketi şimdiden başlamıştır. Yunan darbesi bütün Avrupa kültürünü tehdit eden bir zorbalık hareketidir.»

Yunan delegesi Kostas Kostas yurdunda kovalanan, tutuklanan yazarlara karşı ilk sempati bildirisinin Türk meslektaşlardan geldiğini biliyordu. Piraikon Tiyatrosu ile yurdumuza gelip Medea'yı oynayan kadın sanatçı Papa Anastasiyo da bana Muhsin Ertugrul'un başına gelenlerden ne kadar üzüldüğünü, gözleri dolu dolu ve kendine çok yakışan nefese bir içtenlikle anlatmaya çalışıyordu. Sanatçı milletin kardeşliği sırtı ve politik durum tanımlıyor.

(DEVAMI VAR)

DÜNYA YAZARLARI BİLDİRİSİ

21 Nisan 1967'de Yunanistan'daki hükümet darbesi ve onu takip eden olaylar bütün kültür alemi için büyük bir tehlikenin başlangıcıdır. Ama hakların, düşünce, söz, basın özgürlüklerinin çiğnendiği, kültür ve sanat adamlarının tutuklandığı Yunanistan'daki dikta rejiminin icraatını, biz çeşitli ulusların yazarları büyük bir endişe ile izlemekteyiz. Şu anda büyük bir sınav vermekte olan Yunan Milletine ve Yunan yazarlarına derin sevgi duygularımıza iletti, tutuklanan sanatçıların özgürlüklerine demokrasinin beşiği olan Yunanistan'ın da bu ilkelere biran önce kavuşması için bütün dünya kültür adamlarını da seslerini yükseltmeye çağırırız.

Joseph North (Amerika) Gorgi Çagorof, Gorgi Karaslavlof (Bulgaristan) Josef Darvas, Agnesa Kun, Peter Veres, Antal Gidas (Macaristan) Mikael Silva (Venezuela) Nguen Din Thi ve Van Tu (Güney Vietnam) Anna Seghers, Max Walten Schultz (Doğu Almanya) Hans Schervik (Danimarka) Krisan Chandr (Hindistan) Jankarlo Vigorelli, Karlo Levi, Angela Maria Ripellino, Karlo Salinari (İtalya) Anna Maria Maluti (İspanya) Harhe Salamea (Kolumbia) Udwal ve Munhu (Mogolistan) Ja-Hap Ter Haar (Hollanda) Faiz Ahmed Faiz (Pakistan) Yaroslav Ivkaçkai, Jan Kopreski (Polonya) Sachia Stanku, Titus Pappys (Romanya) Elviro Romere (Paraguay) Konstantin Fedin, Alexander Tvardovsky, Nikolai Tichonov, Konstantin Simonov (Sovyetler Birliği) Arman Lanoy, Pierre Gamarra, Andre Stil (Fransız) Hans Magnus Enzensberger (Batı Almanya) Haldun Taner (Türkiye) Vein Lanna (Finlandiya) Martin Vikramasinghe (Seylan) İrji Şotola (Çekoslovakya) Pablo Neruda (Şili) Friedrich Dürrenmatt (İsviçre) Arthur Lemquist (İsviçre) Roksandoo Nogos (Yugoslavya) Alex Laguna (Güney Afrika) Iosie Hotta, Hidea Odagiri (Japonya) Kateb Yasin (Cezayir)

Sahne sanatçıları nasıl sömürülüyor?

Yaz mevsimi gelmiş ve nasıl Çukurova'da, Ege'de "irgat pazarları" kuru- luyorsa, İstanbul'da da "sanatçı" pazarları kurulmuştur. Bir avuç aracı insan, halkın eğlence ihtiyacına cevap vermek üzere düzenlenen konserlerde sanatçıları sömürerek büyük vurgunlar vurmaktadır. Bugüne kadar bir araya gelerek bu sömürüye karşı çıkamayan sanatçılar da çaresiz bu sömürücülere boyun eğmek- tedirler. İşte, sahne hayatında "takdimci" olarak çalışan bir sahne sanatçısı, İsmet Doğu, bu yazısında bütün sahne sanatçılarını sömürü düzenine karşı çık- mağa ve birleşmeğe çağırmaktadır.

İSMET DOĞU

GÜN kavga günü, kavgasını ya- panların günü. Gün bizim gü- nümüz... Gün, ezilenlerin, hor görü- lenlerin, sömürülenlerin günü... Sirt- larından villalar kazanan, içki ma- saları kurulan, Avrupa gezileri ya- pılan, kumar oynanan, arabalar satın alınan koca bir toplumun, emekçi Türk halkının kavga günü.

Kardeşlerim, sanatçı kardeşlerim.

Günde Çorumlu işçiler var, Anka- ra'ya yürüyen, oradan İstanbul'a... Günde tahmini tahliye işçileri var, sirt- larına yüklenenin hakkını isteyen... Teknikerler açlık kavgası yapıyor. A- ğaların köleleri tirpanlarını attılar. Biraz da kendileri için sallamak isti- yolar tirpanlarını...

Gün hakkını arayanların günü...

Sanatçı kardeşlerim. Sizlere Ata'nın "herkes milletvekili, bakan olabilir. Hattâ Reiscumhur olabilir, ama sanat- kâr olamaz" dediği sizlere sesleniyor- rum.

Biz niye duruyoruz böyleyse... Biz niye kavgamızı vermiyoruz? Biz ni- ye dikilmiyoruz sirtlarımızdan yüz- binler, milyonlar vuranların karşısına. Neyimiz eksik Çorumlu işçiden? Ne- yimiz eksik Anadolu'da tirpanını atan ırgattan.

Hem onların, örneğin Çorum'lu, Ma- nisa'lı, Ankara'lı işçilerin karşısında devlet vardı. Bizim karşımdakiler kimler? Bir elin parmak sayısı kadar insanlar. Yine bir elin parmak sayısı kadar patronlar. Elifli görseller direk sanacaklar...

Gün geldi geçiyor. Biz de kavgamı- zı verelim. Verelim de yarınlara hak kazanalım.

"Bir elin parmak sayısı kadar in- san var" dedim karşımda. Bizi ezen, bizi sömüren, sirtımızdan binler, yüz- binler kazanan... Sonra bu binleri, yüzbinleri cebine koyup da yüzümüze "enayiler" dercesine sırtan. Onları siz de biliyorsunuz, ben de... Sahne merdiveninin en üstünde olanlar da bili- yor, benim gibi en altlarda olan da...

Benim adım İsmet Doğu, kardeşle- rim. Takdimciyim. Bir kısmınızı tak- dim ettim, bir kısmınızla tanıştım. Bir kısmınızla yüzyüze bile gelemedim. Ama ne olursa olsun, sizi takdim et- sem de etmesem de, sizinle tanışsam da tanışmasam da, değişmeyen bir şey var: Aynı yerden ekmeğe yiyoruz. Çileyse aynı çile... Sevinçse aynı se- vinç... Değişmeyen bir şey daha var.

CEVAT KURTULUŞ - SUNA SUNAY - EROL BÜYÜKBURÇ
(Organizatörler sanatçılardan daha güçlü değildir, ancak birleşmek gerekir...)

Ben iki yıldır sahnedeyim, "onlar"ı ta- nıyorum; aramızda yıllarını sahnede barcamış olanlar var, sizler de onları tanıyorsunuz. Ve en önemlisi, onlar tarafından sömürülüyorsunuz.

"Onlar", "onlar" dedim, durdum. Bırakayım artık "onlar" demeyi de, isimlerini söyleyeyim. "Organizatör- ler" diyeyim. Gerçi "organizatörler" derken kendimi zorluyorum zorlaması- na ya, bu zorlama, onlara "hırsızlar" demek için kendimi güç tutuşum- dan ileri geliyor.

Ama söyleyin kardeşlerim, başkala- rının hakkını alanlara ne denir?

"Gün" demiştim, "sömürülenlerin sömürüne karşı kavga ilan ettiği gün- dür." Gün bizim günümüz. Sömürülen biziz, sömüren de organizatörler.

Kardeşlerim, sanatçı arkadaşlarım! Bir sorum var size: Bu adamlar ne iş yapıyorlar? Neyin karşılığı olarak kazanıyorlar? Hangi emeğin, hangi hizmetin karşılığı ceplerini doldurur- yorlar?

Gelin sizinle bir hesap yapalım. Bir an unuttun sanatçı olduğunuzu... Bir an kendinizi herhangi bir insanın ye- rine koyun. Örneğin bir (A) cemiyeti- nin yöneticilerinden birinin yerine ko- yun. O halde komediyi başlatabım.

Cemiyetiniz bir konser tertiplemek istiyor. Buna karar veriyorsunuz. Kon- seri yapacak salonu buldunuz, tefer- ruatı hallettiniz. Geriye program temi- ni işi kaldı. Ne yapacaksınız? Bir or- ganizatöre gideceksiniz. Kaç kişi bu adamlar? Topu-topu beş tane. Bu be- şinden birine gideceksiniz. Örneğin "sabaha kadar sürecektir bir konser yap-

mak istiyoruz" diyeceksiniz. Ama ge- ce yarısına kadar sürecektir bir konser de isteyebilirsiniz. Programlar 21'de başlayacağına göre, birinci şıkta 14 - 17, ikinci şıkta 7 - 8 sanatçı temin et- mek zorundasınız.

Genellikle sabahçı konserlere piya- sada isim yapmış iki yıldız sanatçı, ge- ce 24'e kadar sürecektir konserlere de bir yıldız sanatçı götürülür. Programın gerisi piyasada isim yapmamış ya da sahnaya yeni çıkmış uvertür sanatçı- larla doldurulur.

Organizatör dediğim adam sizden gece yarısına kadar sürecektir konseriniz için 6-7 Bin, sabaha kadar sürecektir konseriniz için ise 10-12 Bin Lira iste- yecektir.

Diyelim ki siz konserinizin sabaha kadar sürmesini istiyorsunuz ve orga- nizatörle 10 Bin Lira'ya anlaştınız.

Sülük böyle emer

Kardeşlerim, Sülük gördünüz mü hiç? Hani in- sanın derisine yapıştı mı kanını emen sülük? Gördünüz mü nasıl emer in- sanın kanını? Nasıl sömürür? İşte bunlar da sizleri böyle sömürür!

Yukarıda "Bir an için sanatçı oldu- ğunuzu unuttun" demiştim. Şimdi ha- tırlayın.

Organizatör iş sahibiyle 10 Bin Li- ra'ya anlaştı mı? Anlaştı! Sonra ne yapıyor bu adam? Eğer konsere gide- cek iki yıldız sanatçıdan biriyeniz, a- çıyor telefonu size, "Şu şu tarihte, şu saatte, şu semtte, şu salonda bulunun"

Mutaffer Akgün - Yıldırım Gürses
(Halkın sanatçısı hak kavgası vermedir)

diyor. Yok, uvertür sanatçı iseniz, belki iş ahırım umuduyla her gün ada- mın kapısını aşındırıyorsunuz. Bu yüz- den size telefon etmesine bile lüzum yoktur, muhtemelen oradasınızdır, size de aynı şeyi söyleyecektir.

Sonra konser günü geliyor. Bizler gi- dip konseri yapıyoruz. Organizatör iki yıldız sanatçı getirmiştir. Onlara âza- mî 1500'er Lira'dan 3 Bin Lira veriyor, 14 uvertür sanatçıya da 50'er Lira'dan 750 Lira... Sürpriz sanatçısına da 500 Lira. Toplayalım: 4250 Lira... Buna 250 Lira da saz parası eklersek 4500 Lira eder. Haydi, 5 Bin Lira diyelim, 10 Bin Lira'dan geriye kalan 5 Bin Lira organizatörün cebine girdi. Biz- leri bir kere daha sömürdü.

Soruyorum kardeşlerim: Bu adam ne iş yaptı da beş dakikada 5 Bin Lira kazandı? Bu adam bu beş dakikalık işi günde en az iki üç kere yapıyor. Üç tane beş dakikada 15 Bin Lira ka- zanyor.

Kimin sayesinde, kimlerin sırtından? Türkiye'de bugün her grup kendi kavgasını veriyor, kardeşlerim. Gün kavga günü diyorum size... İnanın kavga günü... Kavgasını verenlerin günü... Bugün kavgasını verenler ya- rının kahramanları olacaktır. Kuşak- lar boyu kahraman olacaktır. Biz de kavgamızı verelim. İnanın zor değil... Sadece biraz direnme yeter. Biraz bir- birimize dayanma, kaynaşma... Bu a- damlar, bu bizleri sömürenler, bu top- lumun asalakları, bu soyguncu grup bakın nasıl kaçacak delik ararlar o zaman.

Beş kişiler topu-topu, kardeşlerim, beş kişi... Neleri var onların? Biraz paraları, biraz namussuzlukları, biraz düzenbazlıkları...

Ya biz kaç kişiyiz. Her radyoda, her plakta Nesrin Si- pahî'ler, Nuri Sesigüzel'ler, Nezahat Bayram'lar, Alaaddin Şensoy'lar, Ad- nan Şenses'ler, İsmet Nedim'ler, Neşe Can'lar, Nurinisa Toksoz'ler, Gönül Yazar'lar, Baki Çalhoğlu'lar, Muzaf- fer Akgün'ler, Zuhre Varışlı'lar, Ad- nan Pekak'lar, Zeki Müren'ler, Behiye Aksoy'lar, Sevim Şengül'ler, Orhan Şener'ler var... Var... Var... Saymakla bitmeyiz. Erol Büyükburç'lar, Vaaflı Uçaroglu'lar, Tanju Okan'lar...

Yalan mı, kardeşlerim.

Suna Sunay, Kaç yövmiyen kaldı bu adamlarda? Haksız mıyım? Kâmuran Gürses, Kaç kere sabahlara kadar kulislerde bekletildin? Doğru söylemiyor muyum? Alev Işıl'lar, Gönül Arzu'lar, Necati Dindas'lar... Hakkını istedin diye azarlamadılar mı seni, Aynur Akın?

Sen Neclâ... Sen Neclâ Ateş... Sen yedi düvele adını salan Neclâ Ateş... Sen başını ellerinin arasına sıkıştırıp "bu adamlar mahvetti beni" diye hıçkırmadın mı?

Ya siz, yılların yıpratamadığı Sefiye Ayla... Bana demediniz mi ki, "bunlar sanatçı yigene mekinalar" diye...

Dediniz... dedim... dediler... Yok kardeşlerim yok. "Dediniz, dedim, dediler..." "le olmayacak bu. Böyle olmasa sömürü devam edecek. Bu adamlar yine utanmadan, sıkılmadan, yüzleri kızarmadan sanatçılardan yüzde 10 alıyorusunuz deyip devlete bu oran üzerinden götürü bir vergi ödeyecekler. Aslında yüzde yüz, yüzde yüzelli, hatta daha fazla alacaklar. İnsan utanma duygusunu unutmamasın bir kere...

Yıldızından üvertürüne, komedyeninden dansözüne, cümbüşçüsünden dar-bokacısına, sanatçı kardeşlerim.

Gün kavga günü, mertin günü... Ya ne kadar yaşayacakların günü...

Kavganın bu kavga dönünde kardeşlerim. Bu de kavgamızı verelim. Bu kavgamızı, sömürücülerin karşısına çıkalım. Örgütlenelim kendi aramızda, onların yaptığı işi biz yapalım.

Bir süre sıkıntı çekeriz belki. Ama vermeden alınmaz. Almak için vermek gerek. Vermeden almak sömürücü işi...

Haydi kardeşlerim...

Benim gücüm bu yazıyı yazmaya yetti. Ben bir çağrıda bulundum, kendince. Şimdi bir kaç yıldız sanatçı arkadaşımızın bu işe el atması gerek... O zaman göreceksiniz, Türkiye'nin her kesiminde olduğu gibi, bu kesiminde de haklılar kazanacak, sömürülenler kazanacak.

Gün geldi çünkü, neredeyse geçecek.

Yarım yaşamamız için kavgamızı verelim!

Gönül Küçükeroğlu ve Ayla Akın
(Bahne'de ezilenler)

ANTⁱⁿ BİRİNCİ CİLDİ TAMAMLANDI

3 Ocak 1967 tarihinde yayın hayatına atılan ANT Dergisi'nin elinizdeki 26. sayısı ile birinci cildi tamamlanmış bulunmaktadır. Türk sosyalistlerinin haftalık dergisi olan ANT'nin birinci cildi yüze yakın seçkin imzaların görüşlerini yansıtan değerli bir eser olduğu gibi, haftalık olayları kronolojik şekilde ve sosyalist bir açıdan değerlendiren tarihi bir belge niteliğindedir. Gelecek yıllarda ANT ciltleri, sosyal mücadeleler tarihi hakkında bilgi edinmek, geçmişin olaylarını değerlendirmek, Türkiye'nin tanınmış sosyalist yazar ve düşünürlerinin görüşlerini öğrenmek isteyenlere mükemmel bir kaynak olacaktır.

ANT'IN BİRİNCİ CİLDİNDE YER ALAN İMZALAR

Cetin Altan, Oğuz Aral, Sadun Aren, Mehmet Ali Aybar, Ece Ayhan, Hüseyin Baş, Fakir Baykurt, Asım Bezirci, Pertev Naili Boratav, Kenan Bulutoğlu, Muzaffer Buyrukçu, Edip Cansever, Cevat Çapan, Asaf Çiyiltepe, Âbidin Dino, Güzin Dino, Ferruh Doğan, Mehmet Doğan, İsmet Doğu, Orhan Duru, Ferit Edgü, Tarık Ziya Ekinci, Metin Eloğlu, Refik Erduran, Ayhan Erer, Mustafa Eremektar (Mistik), Mehmet Fuat, Mekin Gönenç, Oben Güney, İbrahim Güzelce, Selâhattin Hilâv, Yahya Kanbolat, Güneş Karabuda, Ali Karcı, Oktay Karel, Mehmed Kemal, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Yıldız Kenter, Rıza Kuas, Onat

Kutlar, İdris Küçükömer, Mahmut Makal, Arslan Mengüç, Rauf Mutluay, Fethi Naci, Nadir Nadi, Kemal Nebioğlu, Aziz Nesin, Ahmet Oktay, Necdet Onur, Ferit Öngören, Çetin Özek, Doğan Özgüden, İnci Özgüden, Hasan Özkan, Samiye Özkol, Sedat Özkol, Demir Özlü, Adnan Özyalçınar, Nihat Sargın, Kenan Somer, Gülriz Sururi, Kemal Sülker, Cemal Süreya, Ülkü Tamer, Haldun Taner, Sezer Tansuğ, Halûk Tansuğ, Nurettin Tekindor, Attila Tokatlı, R. Tomris, Erol Toy, Yasemin Tümer, Kemal Türkler, Ulvi Uraz, Turgut Uyar, Mim Uykusuz, Aydın Ülken, Faruk Yalnız, Can Yücel.

ANT'IN

BİRİNCİ

CİLDİNİ

TEMİN

EDEBİLİRSİNİZ

Kütüphanelerinde ANT ciltlerini bulundurmak isteyen okurlarımız için nefis cilt kapakları hazırlanmaktadır. Cilt kapaklarından almak isteyen okurlarımız taleplerini bildirdikleri takdirde 45 Lira ödemeli olarak adreslerine gönderilecektir. ANT'ı düzenli olarak izleyememiş ya da koleksiyon yapamamış okurlarımıza da ANT ciltlerine sahip olabilmeleri için elimizde mevcut az miktardaki dergilerle 100 adet cilt yaptırılacaktır. ANT ciltlerini bulundurmak isteyen okurlarımız 50 Lira karşılığında 4 Temmuz salı gününden itibaren ANT idarchanesinden temin edebilirler. Taşradaki okurlarımız da taleplerini "ANT Dergisi — P.K. 934 — Sirkeci — İSTANBUL" adresine bildirmelidirler. Ciltler, talep sırasına göre 50 Lira ödemeli olarak talep sahibi okurlarımızın adreslerine gönderilecektir.

BÜYÜK DEVLETLER PAZARLIĞI VE TÜRKİYE

Yeni bir dünya Ortadoğu'da kurulurken Türkiye'nin denenmiş Atatürkçü, şahsiyetli, milli çıkarlara uygun, tarafsız bir dış politikaya dönmesi gerekiyor.

HALUK TANSUĞ

ORTADOĞU olayları, gün geçtikçe, Türkiye açısından da hayati önem kazanıyor.

Çünkü bu olaylar, artık sokaktaki adamın bile açıkça anlayabileceği gibi, sadece İsrail'e ve Arab ülkelerine has olma hudutlarını aşıyor. Tüm Ortadoğu bölgesinde, yeni bir milletlerarası denge (status quo) kurma hedefi güdüyor. Son Kosigin - Johnson görüşmesi de bu görüşü doğruluyor.

Aynı «status quo» kurma teşebbüslerinde, Batı Bloku «süper lideri» Birleşik Amerika birinci derece faal rol oynuyor. Obür taraftan ise, Doğu Bloku «süper lideri» Sovyetler Birliği, Amerika'ya oranla pasif bir role çıkıyor. Moskova idarecileri, daha ziyade, Washington yöneticilerinin planlarını (imkân dahilinde) sabote etmeye çalışıyorlar.

Neticede, Ortadoğu, bölgesel şekilde «süper liderler» pazarlık masasına sürülüyor. Amerika'nın çok ağır basmaya kalktığı bir atmosfer içerisinde, Orta Doğu, «alış verişlere» konu alınıyor. (Bak: ANT, 20 Haziran 1967, sayfa 12; 13 Haziran 1967, sayfa 8; 23 Mayıs 1967, sayfa 12; 2 Mayıs 1967, sayfa 12; 25 Nisan 1967, sayfa 4.)

Oysa, yeni bir «status quo» ya tâbi tutulmak istenen Ortadoğu bölgesinde, diğer ülkelerle beraber Türkiye de vardır.

Başka deyimle, Ortadoğu'da «yeni bir dünya» kurulmaktadır. Kurulan «yeni dünya»da, Türkiye (istese de istemese de) yerini bulma durumundadır.

Ölüm kalım dönemeci

Bütün mesele (tabii biz Türk'ler gözüyle bakıldığında) Türkiye'nin «yeni dünya»daki yerine kendi iradesiyle mi, yoksa başkalarının kararıyla mı oturacağıdır.

Söyle ki:

1) Ya Türkiye, zamanın şartlarını anlayarak, kendi milli imkânlarını kullanarak edecektir. Kendi menfaatlerini hesaplayacaktır. «Süper devletlerin (özellikle Batı Bloku lideri Amerika'nın) planlarını sezecektir. Çok kademeli oyunlara girecektir. Büyük çapta hata işlememeye bakacaktır. Topraklarındaki yabancı üsleri kaldıracaktır. Milli şahsiyetine uygun müstakil kararlar alacaktır. Tarafsızlığa yönelecektir. Böylece, «yeni dünya»da kendine has bir yere oturmasını bilecektir.

2) Ya da yine Türkiye, dış politikada korkulara kapılacaktır. Milli iradesini serbestçe kullanmasını bilemeyecektir. Milli menfaatlerini korumayı becereme-

yecektir. Bir uydu gibi, başkalarının (meselâ Amerika'nın) dümen suyuna kapılacaktır. Bu sebeple, büyük devletler «pazarlık masası»nda (tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi) «alış verişlere» konu hâle düşecektir. Kısacası, Türkiye, «yeni dünya»da iradesi dışı ve menfaatlerine aykırı bir yere yabancılar eliyle oturtulacaktır.

İşte, son Ortadoğu olayları, Türkiye için her şeyden önce bu açıdan kıymetlendirilmelidir.

Anadolu Türk'lerinin, tarihleri boyunca böylesine bir «karar anı» ile belki hiç karşılaşmadıkları bilinmelidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin (Osmanlı İmparatorluğu devrindeki gibi) atacak «safra»sı bulamadığı idrak olunmalıdır. Şu sıralar, karşımızda bir «ölüm kalım dönemeci»nin belirdiği anlaşılmaktadır.

Ortadoğu olayları ve büyük devletlerin oyunları, (hele Amerika'nın) meydandadır. Bunları görmemeye, anlamamaya imkân yoktur. Aksine iddia, kötü niyete delâlet eder; Türkiye'ye «büyük ihanet» anlamına gelir.

Peki, Türkiye karşısında şu sıralar bir «ölüm kalım dönemeci»nin belirdiği anlaşıldığında, ne yapmalı?

Her şeyden evvel Türkiye'nin imkânlarına, özel vasıflarına ve şartlarına, yakın tarihindeki başarı ve tecrübelerine inanmalı.

Çünkü biz Türk'ler, kendi kendimize inanmazsak, müsbet yolda tek adım dahi atamayız. Daha doğrusu, «Amerika'sız ne yaparız? Kendi başımıza nasıl bir dış politika güdebiliriz? Moskof bizi bir lokmada yutmaz mı?» gibi korkulara kapılırız.

JOHNSON
(Ne Washington)

KOSİGİN
(Ne de Moskova)

Halbuki, korkuyla hiç bir iş başarılamaz. Hele Milli bir dış politika, hiç gerçekleştirilemez. Sebepsiz korku, insanlar için zararlı olduğu gibi, milletler için çok daha tehlikelidir.

Kaldı ki, Türkiye'nin ne yapabileceği suallerine, yakın tarih gayet kesin cevaplar veriyor.

Türkiye, İstiklâl Harbi yıllarında ve Atatürk devrinde, pek âlâ Amerika'sız yapmıştır. İkinci Dünya Harbi'nin en zor devrelerinde bile, kendi başına bir dış politikayı (hem de büyük başarıyla) gütmüştür. Batı uyduğu Osmanlı İmparatorluğu devrinde Batı'da ve Rus'la çok şey kaptırmışken, şahsiyetli dış politika benimsediği Atatürk devrinde Batı'da veya Sovyetler'e bir karış toprak bile vermemiştir.

Yâni, Türkiye'nin bugün dış politikada şahsiyetini bulması, yeni keşifler yapmasına bağlı değildir.

Tecrübeden geçmiş, Atatürkçü bir tarafsız dış politikayı, tekrardan benimsememiz kâfidir.

Amerikan 6. Filosu bugün artık bir savunma aracı olmaktan çıkmış, bütün doğu Akdeniz ülkelerinde «istenmeyen misafir» ilan edilmiştir. Altıncı Filo gemilerine şimdilik sadece Türkiye kucak açmaktadır. Altıncı Filo'ya mensup Amerika Uçak Gemisi geçen hafta İstanbul'a gelmiş ve Ortadoğu olayları üzerine yapılan bu ziyaret İstanbullular tarafından da tepki ile karşılanmıştır. Üniversiteli gençler sokaklara «Go Home» yazmışlar, Amerikalıların Atatürk Heykeli'ne koydukları çelengi yakmışlar ve Amerika'yı protesto mitingi yapmışlardır. Türk halkı da artık Amerika'nın dümen suyunda bir politika değil, tarafsızlık istemektedir.

Tarafsız dış politikanın, milli bünyemize uygunluğu isbatlanmıştır. Tarafsız dış politikanın, ülkemize zararlar vermediği anlaşılmıştır. Tarafsız dış politikanın, Türkiye'yi Batı veya Doğu uyduculuğuna götürmediği herkesçe malumdur. Tarafsız dış politikanın, Batı'ya veya Doğu'ya karşı Türkiye içerisinde düşmanlık yaratmadığı belirlidir. Tarafsız dış politikanın, modern zaman (hattâ atom devri) şartlarına denk düştüğü ortadadır.

Atatürkçü politika...

Ayrıca (tıpkı İsveç, Finlandiya, Avusturya, Afganistan gibi) Türkiye'nin coğrafi mevkii, tarafsızlığını kolaylaştırıcı unsurlardandır.

Hattâ, Afganistan'ın eksik coğrafi avantajı ve çok yetersiz milli seviyesiyle sağladığını, Türkiye çok daha kolaylıkla ve çok daha emniyetle garantileyebilir. Veya, Fransa'nın üstün kudretiyle başarabildiği dış politika istiklâlini, Türkiye mahdud imkânlarına rağmen coğrafi avantajı yüzünden elde edebilir.

Görülüyor ki, Türkiye için:

1) Şahsiyetli, milli, tarafsız bir dış politika özellikle şu sıralar hayati önem taşıyor.

2) Şahsiyetli, milli, tarafsız dış politika gütmeye imkânları Türkiye bakımından ve her açıdan imkân dahilinde görülüyor.

Atatürkçü tarafsız bir dış politika, aslında, Türkiye Cumhuriyeti hayati menfaatlerine uygun düşecektir. Batı'nın ana menfaatlerini bozmayacaktır. Doğu'nun anlayışını davet edecektir. Tarafsızların tasvibini kazanacaktır. Türkiye dahilinde tehlikeli ve yıpratıcı değişikliklere çıkır açmayacaktır. Ve hepsinin üstünde, eğer doğru tatbik edilirse, Atatürkçü tarafsız dış politika şu sıralar Ortadoğu'da kurulmasına katalan «status quo»ya intibak edecektir.

KAHİRE'DE ÜMİT YENİDEN DOĞDU

ÇAĞLAYANGİL
(Taraflı olacak mıyız?)

Peki, son Ortadoğu olaylarının Türkiye için hayati önemini kabul etmek; paralel şekilde, Atatürk'ü tarafsız bir dış politika lüzumunu da benimsesek, bu yoldaki pratik adımları nasıl atacağız?

Mesela, ülkemizdeki Amerika ve diğer yabancı ülkeler NATO askeri üslerinden nasıl kurtulacağız? İkili anlaşmalara nasıl son vereceğiz? Kökü derinde muhtemel iç huzursuzlukları nasıl önleyeceğiz? Ekonomik kalkınmamız için şart sayılan dış yardımları nasıl sağlayacağız?

Öyle ya, Ortadoğu olaylarının Türkiye açısından yarattığı tehlikeleri anlamak kâfi değildir. Anadolu Türk'leri açısından Atatürk'ü tarafsız dış politikamızın lüzumunu idrâk etmek yetmez.

Türkiye için son şans

Kendi kendimizin şahsiyetine inandıktan sonra, bir de, gerekli yönde pratik adımlar atmak gerekir.

Bu adımlar (tarafsızlık genel istikâmetindeki adımlar) tatbikatta atılabilir mi? Atılabilirse nasıl tatbik altına intikâl ettirilmelidir?

Müstakil yazı konusu karakteri taşıyan yukardaki sualleri burada tafsillatıyla incelemeye yer yoktur. Gelecek sayılarda, aynı suallerin cevaplarını vermeye çalışacağız.

Ancak kısaca belirtmek gerekirse, şöyle denilebilir: Türkiye'nin tarafsızlık genel istikâmetinde yürümesi pratik kolaydır. Pek âla mümkündür. Eğer bazı şartlara dikkat edilirse.

Geçici devrede, Ankara idarecilerinin önemli bir hatâ işlememeleri lazımdır. Bölgesel iyi münasebetlere önem vermeliyiz.

Kısacası, siyasi ve askeri liderler kadrosunun, mutlak işbirliği sağlanmalıdır. Çok yönlü ve kademeli bir dış politika izlenmelidir.

Ancak o zaman, gerekçeleri son Ortadoğu olaylarıyla sathı daha iyi vurmuş, şahsiyetli ve tarafsız dış politika yolunu Türkiye tatbikatta tutabilir.

Zâten tutması lazımdır da. Çünkü başka bir ihtimâl Türkiye için yoktur. Atatürk'ü tarafsız dış politika benimsemiş olduğu takdirde, Anadolu Türk'leri, tarihlerinde hiç rastlamadıkları kadar kötü ihtimallerle karşı karşıya kalmazlar.

Bir bakıma, şu günler, biz Anadolu Türk'leri açısından (son şans) karakteri taşıyor.

BİRLEŞMİŞ Milletler Genel Kurulu'nda Ortadoğu meselesi üzerinde siyasi mücadele sürüp giderken, Kahire'den batı basınına gelen haberler, buradaki panik havasının, yavaş yavaş düzelmeye başladığını gösteriyor.

Fransız "Le Monde" Gazetesi muhabiri Eric Rouleau'nun 19 Haziran tarihli yazısında belirttiği gibi, Mısır halkı ve liderleri arasında "ümit yeniden doğmaktadır".

Panik havasının giderilmesiyle, ümidin tekrardan doğmasıyla beraber bazı gelişmeler göze çarpıyor. Mısır'lı liderler ve halk kütelleri arasında Sovyetler'e doğru yöneliş artmıştır. Batılılara ve İsrail'e karşı kin, bir kaç kat daha şiddetlenmiştir.

Nâsır, idareyi (az çok her alanda) bizzat eline almış durumdadır. Kahire'ye, Sovyet askeri yardımı akmaktadır. Sovyet Genelkurmay Başkanı, gizlice Mısır başkentine gelmiştir; o gün bugün sabah erken saatlerden gece geç saatlere kadar, Nâsır'la direkt temas halindedir.

PODGORNİY
(Mısır'a Rus desteği)

Sovyet Cumhurbaşkanı Podgorniy'nin Kahire'ye varışı, lider kadrolarında olduğu kadar Mısır halk kütelleri arasında da, esine rastlanmamış tezahürata sebep olmuştur.

Kahire, şu sıralar, Sovyet askeri uzmanlarıyla dolup taşmaktadır. Mısır'lı resmi sözcüler ise, yakında yeni bir İsrail hücumunu beklemektedirler.

Bu ara, Batılı basın temsilcilerine istedikleri hastaneleri ziyaret izni de verilmiştir. Mesela "Le Monde" yazarı Rouleau, gezdiği hastanelerde dilettiği yaralı askerlerle konuşma imkânı kazanmıştır.

Böylece Batı basınına sızan temkinli haberler bile, İsrail'i ağır suçluyor. İsrail ordusunun, iş-

NASIR İLE ATTAŞI
(Yenilgiye rağmen...)

yacak çok kötü muamelelere giriştiği meydana çıkıyor.

Hattâ, bu yoldaki ciddi haberler, Arab askerlerini sorguya çekerken İsrail'lilerin genellikle işkenceye giriştikleri yolundadır.

Sina çölünde çevrilen Mısır'lı askerler, silâhları ellerinden alındıktan sonra aç ve susuz bırakılmışlar; kendilerine Mısır'a yaya yürümeleri İsrail'lilerce söylenmiş; tam Mısır hududuna yaklaştıklarında, İsrail'liler bu Mısır'lı askerleri alıp tekrardan çöl ortasına bırakmışlar.

Rivayetler ve Batı basınında yazılanlar doğru ise, böylece susuzluktan ölen Mısır'lı askerlerin miktarı pek büyük.

Ayrıca, yine İsrail ordusu, işgal ettiği Arab köylerinde halkı baskı altına alabilme uğruna bu köylerin su depolarını havaya uçurmaktadır. Kuyuları doldurmaktadır. Ekmek fırınlarını yıkmaktadır. Halkı evlerinden atmaktadır. Neticede de, aç ve susuz kalan Arab halkını kontrolü altına alabilmektedir.

Batılı gazetecilerin Kahire'den verdikleri bir gal ettiği Arab topraklarındaki Arab halkına ve tutsak aldığı Arab askerlerine, normal sayılambaşka haber, Mısır yönetici kadrolarında (özellikle askeri kumandanlar arasında) büyük temizlik hareketlerini belirtiyor.

Amerika'lılar, İngiliz'ler ve İsrail'liler hesabına bazı Mısır'lı yüksek rütbeli subayların casusluk yaptıkları, Kahire resmi çevrelerinde bile günün konusu. Nitekim, Nâsır'a karşı bir darbe teşebbüsüne bu Batı taraftarı askeri unsurların giriştikleri fakat başarı sağlayamadıkları, başka bir iddia.

Halen Nâsır'ın etrafında milliyetçi genç subaylar bulunuyor. Mısır'lı lider, bu genç subaylara dayanarak hükümet başkanlığını yapıyor.

Herhalde, Kahire'yi gören yabancı gazeteciler açısından şu iki nokta çok önemlidir: İsrail, ne Mısır'daki ne de Suriye'deki rejimleri devirebilmiştir. İsrail'in büyük kazancı, Kudüs şehrine, Sina çölüne, bol Sovyet askeri malzemesine inhisar etmektedir.

Kahire askeri çevrelerinin üzerinde ısrarla durdukları bir nokta daha vardı. O da, çatışma sıralarında Akdeniz ortasında mevki almış Amerikan ve İngiliz uçak gemilerinden uçakların kalkıp Arab topraklarını bombaladığı. Bu iddiayı destekleyecek otomatik radar kayıt cetvelleri, Arab ülkelerince Birleşmiş Milletler'e yollanmış.

Herhalde Mısır'lıların ve diğer Arab idarecilerinin ve halklarının iddiaları ne olursa olsun, Ortadoğu gerginliği yumuşamış sayılamaz.

Aksine, Arab idarecilerinde ve halk kütellerinde, Batı'ya (özellikle Amerika, İngiltere ve İsrail'e) karşı kin artmıştır. Arab liderleri İsrail'le bir barış anlaşması imzalasalar bile, bu kinin halk kütelleri arasında söneceği sanılmaz.

Ortadoğu, şimdilik siyaset alanında, belki yakın gelecekte askeri alanda Vietnamlaşma durumundadır.

Sinema çağımızın en önemli sanatı. Kitleleri en dolaysız etkileyen sanat. Sinema üzerine tartışmalar dışarda da, içerde de sürüp gidiyor. ANT, belirli kuruluşların yöneticilerine, rejisörlere, sinema yazarlarına, sinema oyuncularına aynı soruyu sordu: "TÜRK SİNEMASININ GELİŞME ŞARTLARI SİZCE NELERDİR?" Yer darlığından cevapları 200 kelimeyle sınırlandırmak zorunda kaldık. Aldığımız cevapları, elimize geçiş sırasına göre yayınlıyoruz.

DAVUT ERGÜN
(Sinemada soygun var)

NIJAT ÖZÖN
(Tek formüle bağlanamaz)

Türk Sinemasının gelişme şartları nelerdir?

Nijat Özön

Sinema Yazarı

SİNEMAMIZIN gelişmesini, sık sık yapıldığı üzere, tek bir formüle bağlamak, mucize beklemekten farksız olur. Gerçekte şartlar çok yönlüdür, çoğu da uzun vadeli. Bunları endüstrinin düzenlenmesi, sinemacının ve seyircinin yetiştirilmesi olarak üç başlıkta tophyabiliriz.

Endüstrinin düzenlenmesi; başta bugünkü düzensizliğin temel taşı olan ters koruma düzeninin kaldırılmasını, bunun bütünleriyle kaliteli filmi koruyacak, hatta kaliteli filmin zararını ka-

litesiz filminden çıkaracak biçimde değiştirmeyi, modern stüdyoların, hatta örnek bir devlet stüdyosunun kurulmasını, sinema salonlarının çoğaltılmasını, şimdiki vergilendirme biçiminin değiştirilmesini, sansür düzeninin kaldırılmasını, kısa filmin meydana getirilme ve yayama olanaklarının sağlanmasını, meslek kollarının bir düzene bağlanmasını kapsar.

Sinemacının yetiştirilmesi, hem yukarıda sözü edilen örnek stüdyonun varlığına hem de sinemacı yetiştirecek eğitim kurumuna bağlıdır.

En çetin, en uzun vadeli, ama kaliteli bir sinemayı ayakta tut-

manın baş şartı olan yetişkin seyirci ise, okullara sinema dersi konulmasından sinema yayınlarının çoğaltılmasına, sinema derneklerinin yayılmasına, film yarışması ve senlikleri düzenlenmesine, kaliteli film ithaline ve eninde sonunda genel kültür seviyesinin yükselişine bağlıdır.

Televizyonun bir an önce gerçekleşmesinin, bugünkü düzende yol açacağı sarsıntıya karşılık, yukarıda sayılan birçok şartların bir an önce gerçekleşmesini sağlaması beklenebilir. Örneğin sinema kültürünün yayılması ve kökleşmesi, kısa filimlerin gelişmesi, sansürün kendiliğinden hükümsüz kalması, sinema deyiminin ister istemez gerçekçiliğe yönelmesi gibi.

Ama bütün bunların üstünde gerçek bir sinemanın varlığı ve geleceği, Türkiye'nin genel durumuna bağlı. Ancak halkın gerçek çıkarlarını gözetebilen bir iktidar, yukarıdaki şartların en kısa vadede gerçekleşmesini sağlayabilir.

Davut Ergün

SİNE - İş Genel Başkanı

YARIM asırlık geçmişi olan Türk sinemasının, meselelerinin çözüm yolu ararken, seyircinin gelişeye ödediği paranın, gışeden işi yaratıcılara doğru yol alma süresinde, çok zayıf verdiği gerçeği üzerinde durmak lazım önce.

SİNEMA SORUŞTURMASI

Elbette bu Türk sinemasının halledilmesi gereken yüzlerce meselesinden sadece bir tanesi.. Ancak, şimdiye kadar üzerinde gereken öneme durmadığı için - Şimdilik - Türk sinemasının tek meselesi imiş gibi ele almak-

la bir mahzur görmüyorum. Ülkemizde bir senede 250 FİTME yatırılan sermaye 40 milyon lra civarındadır. Buna karşılık bir sene içinde seyircinin yerli filmleri seyretmek için, yerli film oynatan sinemaların gışe-

Şabloncu sanat

BİR büyük gazetenin sanat sayfasını yöneten bir eleştirmen'e göre «yozişmış sanat görüşlerimizi savunuyor»muşuz bu sayfalarda, bireyci sanat yapıyormuşuz. Oysa ANT gibi bir derginin sanat sayfası da toplumu sanata yer vermek, demeye getiriyor, «bir büyük gazetenin sanat sayfasını yöneten eleştirmen».

Nedir toplumcu sanat? Kimse oturup da tam bir tanımını yapmaya, sınırlarını çizmeye niyeti yok. Peşine düştüğü, savunduğu herhangi bir düşüncenin önce boyutlarını çizmek, noksansız ortaya koymak kimsenin aklından geçmiyor. Herkes, konunun kolay gelen bir yanından yakalayıp sürütüyor; ya da henüz yeterince anlam yükü kazanmamış bir sözün, bir deyimden arkasına sığınıp «ahkâm» kesiyor. Ama iş, sanatçı karalamaya, eser batırmaya geldi mi, herkesin dili çözülüyor. Özellikle şiirde yapıyor bu. Sanki elimizde toplumcu şiirle toplumcu olmayan şiiri birbirinden şıp diye ayıracak şablonlarımız var da önümüze gelen şiire uyguluyoruz. Şu şair beş para etmez! Neden? Bireyci de ondan. Pekli bireyci sanatçı nedir? Toplumcu olmayan sanatçı bireycidir!

Böyle La Palice gerçeklerini bir kenara bırakalım da sanat çizgisi üzerinde birleşelim önce. Tabii, sanattan konuşmak istiyorsak öncelikle.

Geçenlerde bir arkadaş boş bulunup, «Toplumcular estetiğe aldırma!» deyiverdi. Bizi bireyci sanat yapmakla suçlayan eleştirmense, çağımız estetiğinin karşısındadır diyor. Sartre'ın bir sözü geliyor aklıma: «Ben, geri kalan bir ülke sanatını olsam, boş verirdim edebiyata.» Tutum, genel çizgisi içinde bu.

Orta derecede bir eser, günün havasına uygun bir konuyu işliyor, sıvri bir iki söz ediyor diye büyük eser sayı-

ANT'A

ABONE OLUNUZ.

Okurlarımızın ANT'a abone olmaları, hem dergilerini düzenli olarak okumalarını sağlayacak, hem de ANT'ın gücünü artıracaktır.

ABONE ŞARTLARI:

Yıllık 60 Lira
6 aylık 30 Lira
3 aylık 15 Lira

Dergimize abone olmak isteyen okurlarımız, abone bedelini şu adrese göndermelidirler:

ANT DERGİSİ — P. K. 934 — SİRKEÇİ - İST.

lerine, ödediği paranın toplamı 450 milyon liradır. Geriye kalan 410 Milyon lira ne olmaktadır? Nasıl pay edilmektedir? Bu kâr dört kişi arasında pay edilmektedir.

(Belediye resmi çıktıktan sonra)

- 1 — Yapımcı
- 2 — İşletmeci
- 3 — Sinema salonu sahibi
- 4 — Telecı

410 Milyonu yüz farzederek.

% 50 Sinema sahibi

% 20 Belediye

% 20 İşletmeci

% 15 Yapımcı

% 15 Telecı

Bu rakamlar işi yaratıcıların (Yapımcı - dolayısıyla bu işi emek veren tüm sinema işçile-

teli filmle çıkılabilecek olan dış pazarın da bir gerçek olarak düşünülmesi mümkündür.

Gerçekleşmesi bu küçük şartlar altında imkânsız olan dış pazar hayallerini gündelik bir kenara bırakıp, önce iç kaynaklarımızın yağmasını önlenmesi, sonra bu kaynakların artırılması yolunda zorlanması ilk hedef olmalıdır bence.

Turgut Demirağ

Türk Film Prodüksiyonları Cemiyeti Başkanı

400 Milyon yatırımlı Türk film endüstrisinin arzu edilen kaliteli seviyeye gelememiş olmasının en büyük sebebi, ona is-

Kısaca onlardaki ve bizdeki durumu mukayese edelim;

a) Onlarda ecnebi film ithalatı kotalarla tahdit edilmistir. Bizde tamamen serbest olduğu gibi, Türk film imaline yaran ve dışarıardan ithal zaruri olan boş film (Ham madde) kotaya tabidir.

b) Onlarda, kendileri ithal ettikleri için, ne stüdyo malzemesi ne de boş film üzerinde gümrük nakliye masrafları mevcut değildir.

Bizde, bütün bunları ithal etme zorluğu olduğu için % 75'e kadar maliyet farkı vardır.

c) Onlarda, her sinemanın ortalama dört ecnebi filme karşı bir yerli film gösterme mecburiyeti vardır.

Bizde, böyle bir mecburiyet olmadığı gibi, bir çok belediyeler Türk filmi gösteren sinemaların biletlerini yabancı film gösteren sinemalarınkinden daha ucuza satmağa mecbur ediliirler.

d) Onlarda, Film bankaları ve fonları prodüksiyon finansmanına yardım eder. Zararına iştirak eder.

Bizde, ne film bankası ne de fonu olmadığından, bütün risk prodüksiyonların omuzundadır.

e) Onlarda, kaliteli filmlere, halk tarafından rağbet gören filmlere, yıl sonunda primler verilir, rüşum lade edilir.

Bizde, böyle bir şey yoktur.

f) Onlarda, Sansür anlayışı ve teşvik edicidir.

Bizde, sansür tamamen tersine, baltalayıcı, ne istediği bilinmez bir topluluktur. Bazan sola, bazan da sağa kayar, esen rüzgârlara göre..

Türk Film Endüstrisinin bu dar sınırlara sığmayacak kadar çok problemleri vardır. Kendi yağı ile devletten hiç bir yardım görmeden bu duruma gelmiş film endüstrisini kınama yerine takdir etmek lazımdır. Zira bu derece devletçe ihmale uğramış milli filmciliğimizin yavaşça olsa gelişme göstermesi, Türkün azminin, zekasının ve kabiliyetinin bir sonucudur.

Eğer milli filmciliğimizin daha süratle kalkınmasını istiyorsak, onu herşeyden evvel yabancı filmlere karşı korumak, Türk film yapımını ekonomik baskılardan kurtarmak, emeğinin ve sermayesinin hakkını verecek kanunlarla birlikte, iyiye doğru teşvik edici kanunları bir an evvel çıkarmak şarttır.

Bütün dünya memleketleri milli filmciliklerini ancak bu şekilde ayakta tutabilmislerdir.

Yabancı Ülkeler Film Kanunlarını tetkik edip, 21 yıllık tecrübelerimizin neticelerine dayanarak Cemiyetimiz namına hazırladığımız "TÜRK SINEMA VE FİLMCİLİĞİNİ GELİŞTİRME KANUN TASARISI" kanunlaştıktan en geç beş yıl sonra, Milli Filmciliğimizin Dünya piyasasında parlak bir yeri olacağına inanıyorum.

Gelecek hafta

Lütfi Akad, Atıf Yılmaz, Onat Kutlar

TURGUT DEMİRAĞ
(Türk sineması üçüncü evlatıdır)

rinin - Yıldız oyuncular hariç) yarattıkları değerleri nasıl yağma edildiğini gösterdiği gibi, Türk sinemasının kurtuluşunu dış pazarda arayanların, iç pazar kaynaklarını değerlendirmeden, dış pazar hayali ile avunduklarını açık seçik ortaya koyması bakımından da önemlidir.

Netice olarak: İç kaynakların iyi değerlendirilmesi ile yapım imkânlarının bugünkünden üç defa iyi olması ve böylece kalite-

tikamet verici, onu koruyucu kanunların olmamasıdır.

Film imali, büyük finansmana dayanan ve büyük riskleri olan kompleks bir sanattır. İngiltere, Almanya, Japonya, İspanya, İtalya gibi bizden çok daha gelişmiş durumda bulunan bu memleketler, yerli filmlerini, yabancı filmlerini, yabancı filmlere karşı büyük bir titizlikle korumak için, yüzlerce kanunu çıkarmışlardır.

İnsan, başta edilecek; öte yandan henüz politikamız ve toplumcu bilincimizin erişemediği çapraşık insanî durumları, günlük yaşamımızda boğazımıza kadar gömülü olduğumuz çelişmeleri, açmazları didikleymen bir sair bireysel sayılıp bir kenara atılacak. Daha garibi: belli bir özü, alıştığımız, yani okur okumaz anladığımız biçimde işleyen bir sair alkışlanacak da; aynı özü, değişik biçimde, kafamızın egüne dek karanlık bir köşesine ışık tutmağa çalışarak, yeni anlatım olanakları deneyerek işlemeğe çalışan bir sair anlamı sayılacak, horlanacak, bireysel sanatçı diye alay edilecek kendisiyle...

Yok öyle şey! Kolaya kaçmak yok sanatta. Şablonlar yok sanatta. Sanat eserleri ancak ve ancak sanatçı ölçütleriyle değerlendirilebilir. Sanat değeri taşımayan, içinde şiir ruğarı esmeyen manzumeler istediği kadar toplum sorunlarıyla yüklü olsun, şiir olamazlar. Keloglan gibi canlı bir halk temasını işliyor diye Nahit Ulvi Akgün'ün çiziktirdiklerini de şiir mi sayacağız yani şimdi?

Hem gelip gidip neden Nâzım'a dayıyoruz sırtımızı? Sağlığında kendisinin bile yapmadığı şekilde neden Nâzım'ın dışındaki bütün şairleri küçümsüyor, ona benzemeye itiyoruz? Üç-beş tane daha Nâzım kopyası çıkarsak ortaya, ne kazanır bundan edebiyatımız? Nâzım, kendi koşulları içinde büyüktür, tektir ama Türk Edebiyatında ondan başka sair yok demek değildir bu. Aşlamaz demek de değildir. Yeter ki, günümüz değerleri üzerine eğilmesini bilelim. Ama önce şablonları bırakalım elimizden.

Mehmet DOĞAN

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİNİ

BASIN İLAN KURUMU

**YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR**

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 4
Model 1 İstanbul

Telefon: 27 66 00 - 27 66 01
Telex adresi: BASINKURUMU

Yeni Ajans: 4410/4414/236

Türk Hiciv ve Mizah Antolojisi

Başlangıcından bugüne Türk edebiyatında hiciv ve mizah alanında yazılmış en güzel yazı ve şiirleri bir araya getiren bu güzel kitap Varlık yayımları arasında 4 lira fiyatla çıkmıştır.

(Ant Der: 233)

AGAOGU YAYINEVİ
sunar

Linc

Kerim Korcan

Suç işleyip muhpusane-ye düşen bir halk çocuğunun küçük kapışmalarındaki büyük çatışmalardan ses veren serüveni.

(Ant Der: 234)

Lumbago, Siyatik ve Romatizma ağrılarına karşı

GRİPiN

FAYDALIDIR

3 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Basın: 16347/235

Her aydınların cebinin kitabı

TÜRKİYE
CUMHURİYETİ
ANAYASASI

Küçük karton içinde 8 x 12 büyüklüğünde 96 sayfa olarak çıktı. Fiyatı iki lira. Genel Dağıtım: UĞURAL YAYINEVİ
Mengen Sok. Diba Han, No. 4 Cağaloğlu - İstanbul
(Ant Der: 238)

genç kuşağın
öncü edebiyat dergisi

SOYUT

mihatpaşa cad. 19/3
beyazıt — istanbul

(Ant Der: 239)

Demokrasinin Çetin Altan'a doğum günü hediyesi

ARKADAŞIMIZ Çetin Altan'ın dokunulmazlığının Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulu karma komisyonda kaldırılmasını bir kaç yazar giddetle tenkit ederken AP'li gazeteler bu büyük adaletsizlik karşısında hiç seslerini çıkartmıyor, sükûtlarıyla kararı desteklediklerini gösteriyorlardı.

Çetin Altan'ın dokunulmazlığı konusunda ilk tepki Ulus Gazetesi'nde Fikret Ekinçi'den geldi. Ekinçi, Çetin Altan'a karşı tertiplerin hangi çevrelerce hazırlandığını şöyle açıklıyordu: «Belli bir iş çevresi, Çetin Altan'ın susturulmasını özelliğiyle istemiştir. Bu çevrenin sözcüğü bir gazetenin küllenmiş kalenî, geçende Çetin'i kast ederek yasama dokunulmazlığı kaldırılmalı, mahkemelere sevk edilmeli diye bağırıyordu. Arkasından tezelenen dokunulmazlık hikâyesi. Sanki, mahkemeler emirlerinde ve siyaset adamları gibi, bağımsız ve şerefli adliye mensupları da üç beş tane kendilerine iş adamı adı vermiş, gerçekte iş adamlığı ile ilişkisi olmayan vurgun erbabının emrinde. Yasama dokunulmazlıklarını, bazı yazarları susturma, para babalarını huzura kavuşturma aracı yapmaya kalkmak, çok sakim bir yoldur. Geçmiş devirde yıkılan iktidar bir Meclis Toket kını ile terör devrine adım adım girdi. Bu iktidar da, bir Çetin Altan kını ile o yola itiliyor. Yol, aynı yoldur, mücadele aynı biçimi alacaktır. Hür-

İstihbarat dediğin de böyle olur!

Güvenilir kaynaklardan öğrendiğimize göre, Türkiye'de kesif faaliyet gösteren Rus ajanları, Amerikalılar aleyhine yeni tertipler hazırlamak üzere bir takım komünistleri kiralamışlardır.

Çıkarılması mulasavver hâdiseler içinde «izmece "bayrak yırtma" ve "kadın kaçırma" oyunları da hazırlanmaktadır. Buna göre önceden hazırlanacak yırtık bir bayrak, eğlence yerlerindeki bir Amerikan subay veya erinin cebine konacak ve bilâhare "Amerikalılar Türk bayrağını yırttılar!" yollu yaygaralar koparılacaktır.

"Kadın kaçırma" meselesi de, geçen yıl Adana'da olduğu gibi, parayla tutulan bir fahişeyi Amerikalılara peşkeş çekmek ve sonra da hazırlanan plan mucibince "Amerikalılar kızları kaçırıp tecavüz ediyorlar!..." diye bağırılacaktır.

BUGÜN GAZETESİ
(23 Haziran 1967)

riyetleri zedelememeliyiz. Yüksek organların itibarını yıpratmamalıyız. Metin ile, Çetin ile açılan yollar, bütün kişilerin hürriyetlerini tehdit eden bir biçim alıyor sonunda. Sokak, bugün Çetin'i ve aynı şeyleri yazanları çoktan geçmiştir. Üç beş kişinin keyfi için, sonuçsuz denemelere girmekten fayda umanlar yanılmaktadırlar.

Yine aynı gazetede, yazıları bir süre kesildikten sonra Bâlent Ecevit'in müdahalesiyle yeniden yazı yazmaya başlayan Selâhattin Hakkı Esatoğlu da, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasının geleneklere aykırı olduğunu belirterek şöyle diyor: «Kurulduğundan beri Millet Meclislerinin geleneği belli suçlardan dolayı dokunulmazlığın kaldırılması yolunda olmuştur. Örneğin adam öldürmeye, kurtulmak, yiyicilik, ihtilâs, Atatürk'e sulkast, emniyetli suikast, bilerek iftira v.s. Bugüne kadar basın suçlarından dolayı Millet Meclisi hiçbir milletvekilinin dokunulmazlığını kaldırmamıştır. 121 basın suçu ortelenmiştir. Halbuki bugün bu yol açılmaktadır. Yine Meclis, geçmişinde, kürsüde söylediğini dışarıda yazan milletvekillerinin dokunulmazlığını kaldırmaktan kaçınmıştır. 27 Mayıs'tan sonra kurulan ve özgürlüklere daha saygılı olması gereken bir Meclis'in, eski Meclislerin gerisinde kalması ve dokunulmazlığa eski meclisler kadar saygı göstermemesi, bizim lehimize bir tutum olmayacaktır. Şüphesiz AP çoğunluğu ile verilecek bu çeşit kararların sorumluluğu da AP'ye

ait olacaktır. Fakat muhalefet yine de sinmeyecektir.»

Cumhuriyet'te İlhan Selçuk da «Kaba bir haksızlık» başlıklı fıkрасında AP'lilerin tutumunu şöyle eleştirdi: «Çetin Altan'ın kişiliğinde milletvekilliği ve yazarlık birleşmektedir. Her gün yazan, fikirlerini cesaretle ve açık yürekle ortaya koyan Çetin için dokunulmazlığın kalkması bir milletvekilinin fikirlerinden ötürü kovuşturmaya uğraması demektir. Oysa dokunulmazlık, milletvekillerinin fikirlerini rahatça söylemeleri ve yazmaları için lead edilmiştir. Kanunsuzluk, haksızlık ve bir kelime ile adaletsizlik, Adalet Partisi işgüzarlarının temel mesleği haline gelmiştir... Zaten körtopal yürümeye çalışan Anayasa rejimini Filistin usulü demokrasinin siyahlığına döndürmek isteyenlerin marifetleridir bütün bunlar... Ne

Dertsiz yaşama reçetesi!

Cumhuriyet Gazetesi'nde
bir kitap ilânı:

Kapitalizmin ötesine doğru
KAPİTALİST TÜRKİYE
ve

ÜSTÜN TÜRK MİLLETİ
adlı kitap, devrimci kapitalizmi anlatmak içindir. Her genç kız, her delikanlı ve her insan; hayal ettiği hürriyeti, mutluluğu ve yaşama güvenliğini ister. Dertsiz, keyifli ve huzurlu bir yaşam... Devrimci kapitalizm, bunları kendiliğinden getirir...

haftanın karikatürü

Atom harbi çıkabilir — Gazeteler

YAZISIZ

Nehar Tülek — Akşam

yazık ki, memleketimizdeki hukuk cephesi, açık haksızlıklar karşısında sesini duyuracak adalet bilinece daha kavuşamamıştır. Temel hukuk kavramları siyasi iktidar tarafından ezildiği zaman hukuku korumakta cılızdırlar. İster sağcı olsun, ister solcu olsunlar, insanlar, temel hukuk kavramlarını ortaklaşa koruyabildikleri gün özgürlükler devam edebilir.»

Akşam'da İlhami Sosyal, bundan sonraki gelişmeleri şöyle tahmin ediyordu: «Çetin Altan'ın dokunulmazlığının Meclis Genel Kurulunda da kaldırılması için gerekli mizansenin yaratılması gayretleri de gösterilecektir. Bugünlerde iktidar gazetelerinin hepsinde birden komünizm tehlikesi edebiyatına hız verilmesi, yine yeraltı faaliyetlerinden bahsedilmeğe başlanması muhtemeldir. Komünizmin pençesine düşmek üzere iken vatanın kurtarıldığı söylenecek ve bu arada da Çetin'in dokunulmazlığının kaldırılmasına karar veren komisyon kararı, Meclis'ten de geçirilmek istenecektir.»

Çetin Altan'ın kendisi ise, komisyonun dokunulmazlık kaldırma kararından önce Akşam'da

yazdığı fıkırada şöyle diyordu: «Yarın 22 Haziran. Yarın sabah toplanacak olan anayasa ve adalet karma komisyonundaki AP çoğunluğu, Güven Partisi'nden Coşkun Kırca ile Emin Paksüt'ün de taktik yardımlarıyla dokunulmazlığını kaldıracak.

Başbakanından dışişleri bakanına kadar affa uğramış adı suç dosyaları ile affa uğramanmış 67 dosya Meclis dolaplarında yatmaktadır.

Komprador burjuvazisiyle onların temsilcilerinin sosyalistlere reva gördükleri muameleler ve künuna bir de benim dokunulmazlık hikâyesi katılın. Bütün bunlar yüz kızartıcı suçlarla malûl bir iktidara yeni çirkinliklerden başka bir şey kazandırmıyacaktır.

Yarın ayın 22'si. Kırkıncı yaşıma doldurduğum gün.

Ben kırkıbirinci yaşımın ilk hediyesi olarak Türk halkına basılması bilmek üzere olan on beşinci kitabımı sunuyorum. Türk demokrasisi ise bana karma komisyonunda dokunulmazlığının kaldırılmış olduğu haberini. Halde bu karşılıklı alışverişe, utanacak olan ben değilim.»

METHİYE DÜZME YARIŞI...

Şehinşah memleketinde yarattığı yeni atmosfere uygun bir sitare...
Aryamehir.

İran, tamamiyle kendi eseri olan bu devlet başkanından gurur duymakta haklıdır. Monarşi dünyası içinde bugün Muhammed Rıza Han'dan daha üstün seviyeli ve büyük tecrübeli bir başka millet reisi mevcut değildir.

NİZAMETTİN NAZIF
(Y. İstanbul - 22.6.1967)

Biz AP'liler, genel başkanımız ve başbakanımız Demireli canımız kadar severiz. Yalnız Demireli sevmek کافی değildir. Onu her bakımdan desteklemek, çalışmalarına yardımcı olmak, onu haksız târislerden ve tecavüzlerden korumak AP'li olmanın bir gerçek icabıdır. İcabıdır diyoruz, çünkü memleketimizde pek nadir olarak yetişen bu çaptaki devlet adamlarına destek olmazsak, yarın yerine gelecek adamı kolay bulamayız.

TEKİN ERER
(Son Havidis - 22.6.1967)